

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28 Cor.
Pe un jum. . . 14 .
Pe o lună . . . 2.40 .

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA:
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare și
90 filerl.
Manuscrise nu se înape-
lă.

Tinerii oțeliți dela 1902 etc...

II.

Arad, 22 Decembrie 1911.

Am arătat în primul nostru articol, cu acest titlu, cât de repede au dispărut din circulație cei mai mulți dintre tinerii de acum zece ani, cari, într'un nobil moment de avânt, trintiseră pasivitatea în camera de vechituri. Și ne-am exprimat mirarea pentru faptul, că felul lor de acțiune s'a schimbat, îndată ce s'au văzut între zidurile impunătoare ale palatului parlamentar și adăpostii sub aripile vechilor noștri fruntași politici. Lucrurile au pornit să se facă mai departe procesul lor psihologic. Adoptând toate formalitățile antecesorilor, mai mult, sau mai puțin iluștri, contrar așteptărilor noastre, ei n'au reușit să se releveze ca niște individualități, cari să brilieze cu vre-un succes pozitiv pe vre-un teren de acțiune. N'au reușit, înainte de toate, să reorganizeze partidul național, desigur pentru motivul că „împrejurările sunt grele”. S'au mulțămît însă să l'apere, cu vâlvă, de închipuiții „spărgători ai partidului” și încolo să lase toată grija organizării în sarcina dlui Ioan Suciu, acest mare talent de organizare și foarte priceput în ale încheșării neamului românesc într'un singur corp politic.

Neputința unei organizări temeinice n'a fost însă singura probă, ce s'a dat pe tărîmul slăbiciunilor. S'au putut semnala și alte lipsuri în viața politică, după solidarizarea tinerilor dela 1902 cu vechile ca-

dre. Găsim că ideile mai lămurite, intuițiunile mai profunde, sisteme de operațiuni mai rodnice, mai rar s'au ivit la orizont cu oarecare străluciri făgăduitoare. De aci și nu de aiurea s'a tras apoi zăpăceala de ieri și de astăzi și toată vina stagnărilor, aruncată cu multă recredință în spatele altora. De aci mai ales au isvorât învălmășelile și desorientările mulțimei și pierderea unei linii drepte de conduită a fruntașilor în ultimele alegeri.

Cât pentru propagarea în public a cauzei noastre naționale, nu putem afirma, că nu s'ar fi lucrat destul. Străduințele le-am văzut și încurajat întotdeauna și noi, dar succese vizibile mai de seamă nu ni s'au dat de înregistrat, căci face fiecare numai câte poate! Au fost însă destule clipe în Parlament, când comentariile paragrafilor din budgetul statului, făcute de jurisprudenții noștri, ni se păreau cam goale de duh. Am văzut, cum reflexiile cu generalități asupra culturii noastre naționale se mărgineau la câteva lucruri foarte la suprafață. Iar greșala de tact a dlui Vaida ora pe aci să ne așeze într'o situație foarte puțin occidentală în ochii străinilor. Ce deosebire mare! Sașii de pildă, cu Schuller și Neugeboren — ale căror principii înfocelnice și concesive în politica de maghiarizare, de sigur le *repudiăm* — pe cum și Hodzsa, oratorul Slovacilor, au cu siguranță un prestigiu mai serios, având o pregătire de specialiști în materiile, în cari scriu și vorbesc — cu toate că reprezintă două populații, mult mai de puțină importanță în Ungaria, decât națiunea română.

În ceea ce privește apoi contactul unora

dintre acești abili fruntași ai noștri cu poporul, mărturisim, că nu totdeauna ne-au inspirat vre-o impresie de mândrie națională. Mai ales în ultimele lor adunări regionale și în ziarele lor autorizate, ei au introdus un sistem propriu de a răspândi în mulțimea, ușor de a fi mistificată, calomniile detestabile și denunțări împotriva ziarului nostru, desigur pentru că acesta nu i mai sprijinește, când nu sunt vrednici de asta. Vor fi ele pornite aceste adunări populare din cel mai pur idealism și noi le-am fi dat totdeauna concursul. Dar de când ne-am convins de acest spirit de intrigă, pe care autorizații apostoli ai urei îl samănă în sufletele adunate, în loc să le deie sfaturi cuminți și de folos practic țărănilor, — se poate explica foarte lesne, de ce foaia noastră își face o datorie numai condamnând asemenea apucături de ferocitate și de a căuta să și asigure simpatia poporului prin ademeniri mincinoase în loc de fapte bune.

În general, comitetul nostru, în frunte cu afiliații dela 1902, fac zilnice și umiltoare păcate și aduc hotărâri condamnable împotriva ideii libertății cuvântului. În loc de a și mătura pe dinaintea casei lor: de a face desinfecție zilnică coloanelor vulgare ale „Românului” și să și mai aducă aminte de ce au mai pățit cu „Tribuna” cea veche din Sibiu și cu „Lupta” lui Birăuță; și că ar mai putea-o păți în curînd la fel și cu „Românul” din aceleași motive de nepricepere în ale gazetăriei și a cinstei politice, — în locul tuturor acestora ei continuă să fie consecvenți în a ne trimite de peste drum vechile lor grațio-

Surisul Giocondei și gestul Venerei de Milo.

De Corneliu Moldovanu.

„Sunt patru feluri de iubiri — zice Coranul —: iubirea prin minte, iubirea prin inimă, iubirea prin suflet și iubirea misterioasă”.

Prin iubirea misterioasă se înțelege acea legătură tainică, nedeslușită, care înalță pe om până la sublimul naturii, acea pasiune mistică care adoarme voința și desmiardă mintea, legănând sufletul în reverie și contemplare.

Pentru cercetătorii frumosului, veșnic însetați de impresii noi, pentru cei înrudiți cu natura, simțindu-se legați printr'o putere misterioasă cu floarea singuratică din luncă, ori cu astrul ce lacrimă în depărtări, pentru cei care socotesc arta drept suprema și divină mângâiere a vieții — nici o bucurie pământească nu prețuiește extazul contemplării ori seminătatea meditației pe care numai „iubirea misterioasă” le poate de.

Îți reamintești o melodie scumpă, un vers desmiardător, îți reculegi în suflet imaginea unei pânze celebre, ori îți refaci în spațiul cugetării maiestatea vre-unei marmore noperitoare — și iată că sufletul tău măhnit de grijile vieții, suride cald și fecund, sub domnia razei de emoțiune veșnic nouă, care îl luminează. Ce legătură tainică te-a împrietenit cu opera de geniu, ca să poți culge atâta neseacă și nelămurită armonie?

De unde izvoarește mierea bucuriei care îți îndulcește paharul vieții? De unde năvălește atâta lumină pe fereastra sufletului?... Toate micile patimi, toate rîvnirile de o clipă și vremelnicele

doruri pământești asfîțesc și pier. — un val de fericire te înecă și te îmbată, afundându-te într'un extaz artistic vecin cu desăvârșirea.

Te simți mai bun, mai blând, — comoara sufletească mai bogată și zarea cugetării mai senină. Dacă străbați labirinticele săli ale Luvrului — cel mai uriaș templu ce s'a clădit vre-odată artei, — vei descoperi într'una din galerii pe cea mai vie și mai divină intrupare în marmoră, iar aiurea tresari de admirație în fața celei mai sublime minuni picturale. Amândouă capodoperile au învins timpul, sunt precumpănitoare peste toate voacurile și peste toate producțiunile artei plastice. Ceasuri întregi te vei întreba, — cu măhnirea amară a celui care nu poate înțelege o profeție — ce spune privirea maiestoasă și senină a Venerei dela Milo, ori surisul enigmatic al Madonei Lisa Gioconda.

Niciodată dalta n'a izbutit să întreaacă opera anonimului de geniu din „Arcadia felix”. Insaș fermecătoarea „Venus dela Arles” a nemuritorului Praxitel, se sfiește să se măsoare în cumpăna sublimului cu marmora găsită în insula Milo, după cum și portretul Giocondei, tronează peste toate capodoperile faimosului „Salon Carré”, cea mai bogată galerie din Luvru. Chiar grandioasa „Nuntă dela Cana” a lui Veroneso, ori „Madona” a lui Raphael, pierd din strălucire prin vecinătatea enigmaticii capodopere a lui Leonardo da Vinci. Se zice că Leonardo — care printr'o rară voință a destinului, a fost și un neîntrecut om de știință, ceea ce ne amintește pe marele Goethe — ar fi lucrat patru ani la portretul frumoasei soții a seniorului florentin Francisc del Giocondo. Și în vreme ce vioarele cântau pe terasa portocalilor,

ca să desfăteze pe nobila florentină, păstrîndu-i privirea veșnic dulce și surisul neobosit, artistul întristat și îndrăgostit de modelul său, se sbuciuma în căutarea divinei armonii, plângându-se neconținut că opera lui e tot mai departe de desăvârșire și că va rămânea pururi nesfârșită. Asemeni lui Virgiliu, genialul poet al Eneidei, a dus cu el în mormânt amara părere de rău de a nu și fi împlinit visul artistic.

Între osebitile pânze ale lui Da Vinci, se vede multă asemănare. Pe lângă tonalitatea coloritului, totdeauna sombră și discretă, chipurile au ceva comun, ca și cum toate ființele zugrăvite ar face parte din aceeași familie. Atât „Madona” din galeria müncheneză, cât și „Fecioara cu cântarul” dela Luvru, se aseamănă mai ales ca expresie psihologică, cu „Sf. Ana” și cu „Mona Lisa”. Aceeasă expresie *devoto e dolce* o găsim și în „Tinărul Bachus”; aceleși misterios plutește și în privirea aproape diabolică a lui „Ioan Botezătorul”. E ceva neomenesc, bizar. Numai portretul (presupus) al Lucreziei Crivelli e o operă aparte, distinctă de celelalte creațiuni ale maestrului. Din toate pânzele însă, reiese aceeași atmosferă de taină, de bizar amestecată cu duioșie de ironie scaldată în bunătate și blândețe. Pretutindeni marea personalitate a lui Da Vinci precumpănește trăsăturile veridice ale modelului. Cu cât privești mai intens portretul Moniei Lisa, cu atât clar-obscurul se face mai puternic, mai mistic, înțelegerea mai dificilă. Parcă ființa zugrăvită se teme să nu-i destăinuiești sufletul eufundându-se tot mai mult în umbră și mister. Și atunci zadarnic rămâne ori ce întrebare: portretul nu-ți mai răspunde nimic... Numai surisul mai mult sardonice decât

sități, din cari de un an de zile își hrănesc sărăcia lor de duh. Aceleași pretenții absurde, întortochiate, ridicate la valoarea de principii. Aceleași papagalicești acuzații, repetate de un an de zile, despre „spargerea partidului”, despre infalibilitatea comitetului, despre tradarea solidară cu Mangristii și despre Ieszenszki, care vuisse mereu în capul ciudat al autorului Republicii. Halul ăsta de blestem împotriva noastră și de a trage opinia publică pe sfoară, promite tot mai mult să treacă în domeniul humorului, nu a celui de talent, ci al celui brutal și searbăd.

Sunt acum câteva săptămâni de atunci. „Românul” își simțea din nou slăbindu-i balamalele. Gazetărașii lui, aduși din București i-au sburat din cuib, lăsându-i triste amintiri. Deconcertat de această văduvire intelectuală, plus minunata lovitură capitală cu broșura părintelui Ciorgariu, — unsul comitetului s'a adresat iarăși Sinedrionului, care s'a adunat și a dat slobozenie lui... Goldiș, să nu mai tacă, fiind cu rușine și să reia comedia, cu tovarășii pururea probați și la îndemână.

Și iată cum s'a întâmplat, că cei de peste drum se grupează din nou în trupă autorizată și ciorovăiala iarăși s'aude ca dintr'un cort. A apărut iarăși pe la noi filosoful Belimbok, — neamțul lui Niță Popovici-Bănățeanul — luptătorul cel cu „comedia”. A venit dada Lucaciș, cu fluierul națiunii. Vaida, cu spiritul său adorabil. Vin și Hunii vin și Goții pe de lături. Și concertul pisicesc se încinge iarăși în redacția autorizatului, iar pe Marșeu — pardon — îl trimit cu cheta!

Mersi, noi nu mai dăm nimic pe concerte urlătoare! Nici n'aveți ce admira în ele, nici nu ne sperie glasurile stridente ale vecinilor. Dacă tocmai țin să mai facă un „bis” amuzant cu orchestra, condusă de bagheta lui Goldiș, n'aveți decât să vă faceți singuri această plăcere. Nu uitați însă, că prin cântece furioase și desperate, prin

tipete și vaiete de toamnă, pe cari le repetați neconținut, n'aveți să convingeți pe nimeni, că arta asta a voastră ar avea în germenul ei vre-o armonie cuceritoare. Când, mai an, ați bătut iarăși la poarta noastră, cu aceleași osanale, cerînd să vă lăsăm în cetățuia noastră și arătându-ne brevetul vostru autorizat, v'am gonit domol și v'am spus ce ne despart pe unii de alții. Noi suntem oameni ca lumea, avem graiul limpede și mlădios și nu ne înțelegem cu făpturi de soiul d-voastre, așa de exotice, așa de predispuși pentru goale vorbării și farse vulgare. Timpul va trece și vă va vindeca pe voi — greu de tot, dar sigur — și de patima asta complicată.

„The southern slav question.” Eruditul publicist englez și entusiast soldat al umanitarismului Seton Watson (Scotus Viator) a scos de sub tipar cu titlul de mai sus o nouă carte de mare valoare, de data asta închinată problemei Slavelor din sudul monarhiei noastre. Întâlnim în această carte, ca și în „Racial Problems of Hungary” (problemele de rasă în Ungaria) și în celelalte scrieri ale luminatului autor, spiritul celei mai perfecte obiectivități, precum și o adâncă cunoaștere a problemei ce și-a ales. Adevărul care sprijinește întreaga argumentația e legitimitatea tuturor aspirațiilor naționale.

În partea primă a cărții face un bogat istoric al chestiunii slave dela Sud, începând dela descălecarea arpadiană și schițând toate fazele ei până astăzi. Deodată cu consolidarea dualistică a monarhiei, centrul de gravitațiune al politicii dinastiei de Habsburg a fost împins spre răsărit. Factorii determinanți ai acestei politici ajung în mod firesc nu numai ungerii, ci și popoarele celelalte: slavii și românii. E o greșală fundamentală care poate să se răsbune, că Habsburgii au operat cu predilecție cu ungerii. Zăgrăvește apoi sbuciumatele stări politice de azi ale Croației și concludere la legitimitatea formeii tripartite a viitoareii monarhii. Partidul care prezintă azi mai quintesențial aspirațiile sudslave e cel al coaliției croato-sârbe. De aici pornirea vrășmașă a guvernelor ungare împotriva acestui partid.

Noua carte a lui Seton Watson n'a întâmpinat aprobarea generală a presei engleze, ceea ce nu ne surprinde, căci cunoaștem enormele sacrificii financiare făcute de guvernele ungare pentru

menajarea unor relații de platonice simpatie cu opinia publică engleză. Ziarul „Times” de pildă, găsește că tendințele de expansiune ale ungerilor sunt legitimate prin împrejurarea, că pierzând influența hotărâtoare în partea de sud a Ungariei ar pierde și singura ușă spre mare, care-i mai stă încă deschisă.

Presă ungurească la rândul ei e mahnită adânc de noua carte a savantului publicist, dar — spre uimirea noastră — nu injură cum ne obișnuisem a o vedea, ci, impresionată de glasul ziarului „Times” suspină de data asta în acorduri elegice.

„Dnul Watson — scrie „Budapesti Hir-lap” — e independent materialicește, om de-o înaltă cultură, care trăiește în toate privințele o viață de gentleman inecceptionabil. Nu simte oare că ar fi de datoria d-sale, ca acum după ce a studiat rând pe rând toate neamurile din Ungaria, după ce a trăit între dușmanii noștri slovaci, valachi și croați, să-i studieze în sfârșit și pe ungerii? Li putem da asigurarea, că va putea să învețe și între ungerii multe lucruri interesante. Ba chiar și de acele, cari îi vor impresiona mai mult sufletul sensibil decât plângerile nemulțumirilor naționaliști. O cultură națională dezvoltată până la nivelul celor dintâi culturi și un aranjament social și economic, cari au reclamat sacrificii și suferinți enorme, timp de atâtea veacuri, să n'aibă oare atâta preț pentru un învățat englez cât au vâlcărerile și acuzațiunile unor fantasmagoriști politici slovaci, valachi, croați și sârbi?”

Scotus Viator a răspuns de mult la aceste întrebări: Mărginiți-vă năzuințele la cadrele noastre etnice firești și recunșteți pentru toate neamurile drepturi depline pentru practicarea acestor năzuinți, căci veți folosi mai mult și vouă și monarhiei care vă ocrotește.

Ancheta contelui Khuen. Tot mai multe instituții culturale ungurești răspund la ancheta contelui Khuen în chestia reformei electorale. Dăunazi s'a întrunit Asociația creștin-socială de sub conducerea Drului Giesswein Sándor și prin o hotărâre unanimă s'a pronunțat pentru votul universal, secret și după comune. Universalitatea dreptului de vot să nu fie legată de nici un cens, cel mult un cens intelectual, care să se reducă la cunoașterea scrisului și cetitului, iar votarea să fie secretă și la sate și obligatorie. În legătură

ingeresc, răsare în colțul frumoasei guri, te pătrunde și te doare. Sfinxul îți pare atunci dușmănos și batjocoritor....

A existat într'adevăr Gioconda așa cum a pictat-o Leonardo, cu sufletul atât de complicat și nelămurit — ori în dosul culorilor încrețite de vreme, palpită numai sufletul chinuit de geniu al creatorului?

Surisul Giocondei... Suride intra'adevăr?... E fecioară sau femeie?... castă ori sensuală?... Uneori privind-o ți-se pare bună și blândă, odihnitoare și prietenoasă ca o soră, iar în alte dăți te tulbură și te atrage, te fascinează și te seduce. Simți ceva diabolic: o îmbinare de ispită și umbră, care îți trezește viziunea păcatului. Acest joc viu de antiteze, această nebănuită prindere de contraste, fac din Gioconda, cea mai misterioasă și uimitoare capodoperă picturală. E sufletul complex și puternic al unui geniu, care s'a realizat, s'a topit într'o clipă de arta dumnezeiască, menită eternității. Gioconda nu e femeie nobilă și bogată, femeia „cu mâinile frumoase” din cetatea Florenței copiată în portret, — ci femeia oare a trăit numai în sufletul creatorului, așa cum a visat-o Da Vinci, femeia ciudată, veșnic tânără și nouă, femeia ideală nu atât ca frumusețe, pe cât ca bogăție și adâncime de suflet. Gioconda trebuie interpretată ca încercarea uriașă și izbutită a unui mare artist, de a stăpâni și rezolvi în pictură cea mai formidabilă problemă sufletească de a realiza în artă ceea ce în viață s'ar părea inexistent, paradoxal.

Da Vinci a împletit aproape numai elemente de contrast: ironia cu duiosia, castitatea cu sensualitatea și cinstea cu păcatul, — note, care desi

nu se găsesc niciodată alipite în viață, însă de îndată ce sunt îmbinate pe un profund adevăr și topite într'un „omenesc” artistic desăvârșit fac ca opera să fie cu atât mai uriașă și mai eternă. Un Richard al III-lea n'a trăit poate decât în imaginația unui Shakespeare, și totuși cât de omenesc ni-se par acțiunile și extravaganțele coșatului rege și amoretatului macabru... Totul se rezumă în puterea de realizare a artistului, căci toate elementele vieții, în cele mai felurite și disparate îmbinări, pot deveni artistice dacă a mijlocit adâncă cumpănire a genului.

Priviți o clipă statua Veneri dela Milo! Ajuns-a oare capul omenesc la atâta desăvârșire de forme, la atâta grație, măreție și seninătate? A putut oare să existe în adevăr modelul divin, femeia uimitoare prin perfecțiune? Ar fi greu de înclinat spre afirmație și totuși câtă viață în marmora îngălbenită de rugina vremii și ciuntită de nepăsarea împrejurărilor... Brațele îi lipsesc, gestul însă par'că trăiește, se perindează în taină, nevăzut, dar existent, ca o minune ce se săvârșește în misterul sacrificiului. Brațele lipsesc dar deplina înțelegere artistică nu suferă, ci dimpotrivă ai impresia (iluzorie de sigur) că existența brațelor ar îngreuija maiestratea ținutei. Această nedeterminare a gestului par'că-ți înlesnește interpretarea, îți îngăduie să ți-o apropii în suflet, să ți-o faci mai prietenoasă, mai familiară printr'o ușoară undă de senină și aproape nedeslușită compătimitate. Netăgăduie, e o profanare, să-ți repeți bănuiala deșteptată de unii critici de artă, că în lipsa brațelor rezidă celebritatea acestei capodopere, după cum și renumele mondial al Giocondei a izvorit din clar-obscurul surisului și

misticismul priviroi, adevă din neputința rezolvierei unei enigme.

Care e gestul Veneri? Ce spune surisul Giocondei? — Sunt întrebări răsărite din lăcomia cunoștinței omenesci, dornică de a rezolvi totul — dar care însă n'au nimic a face cu divinitatea operelor. Venus dela Milo ne învață cât de nemărginite sunt hotărârile artei, ne arată până la ce culme de frumusețe s'a putut înălța geniuul grec, când a creat o Venus, o Antigona sau o Electra.

Mona Lisa Gioconda și Venus dela Milo nu-ți îngăduie să te apropii de ele cu sufletul îndoielnic, cu spiritul cercetătorului rece și dogmatic, care așteaptă soluțiuni științifice asupra artei nici ca să le măsoare proporțiile pentru a căpăta formule de estetică. Amândouă divinitățile îți vor răspunde cu un suris straniu, se vor închide sufletului tău ca două sfinxuri.

Numai iubirea deplină și aproape religioasă te înalță până la ele, numai extazul îți luminează căile înțelegerii dându-le grai pentru o clipă ca să se destăinuiească euzetului tău. Căci precum între cer și pământ, nu este altă cărare decât desăvârșita credință, tot astfel, între sufletul omenesc și opera de geniu nu este alt mijlocitor decât iubirea, iubirea „prin minte”, iubirea misterioasă și mistică a adoratorului.

x Anton Petroff, succesorul Ioan Wonka, Timișoara-Cetate, str. Szilágyi 13. Atragem atenția On. public cetitor asupra inseratului firmei de mai sus din numărul nostru — care desface cele mai bune pian, ale diferitelor fabrici streine, renumite. Recomandăm această firmă ca demnă de încredere.

cu aceste, memorandumul creștin-socialilor, se ocupă și de asigurarea reprezentării proporționale a minorităților.

Se înțelege, nici acest memorandum ungurese nu-și uită de „garanțiile naționale” ale reformei electorale viitoare.

Alkotmány, Unirea și Cultura creștină. În numărul de astăzi al ziarului „Alkotmány”, un oarecare Dr. Hadzsega Gyula, scrie în cadrele unui articol informativ despre Români și despre „Unirea” și revista „Cultura creștină” din Blaj. Iată ce spune:

„Pentru ce am tăgădui, că unirea nu a adus nivelarea tuturor sufletelor catolice. Biserica orientală unită a rămas încă în multe privințe în comunitate de simțăminte cu biserica „ortodoxă”. Putem să asemănăm situația aceasta cu starea creștinilor dintâi. Cei dintâi creștini încă nu se puteau deslipi de concepțiile jidovești și creștine asupra vieții. Și în creștinism au voit să introducă încătră jidani și păgâni. A trebuit să intervină Sf. Pavel cu întreaga lui putere apostolică. Acest rol al Sf. tului Pavel îl îndeplinește în biserică unită: „Cultura creștină” și „Unirea”. (Aici se vorbește de rolul acestor ziare în biserică catolică). Dar și din punct de vedere național e îmbucurător (faptul acesta) pentru că împiedică puțința unei gravități în afară. Cu atât mai mult trebuie să ne bucurăm de acest curent fericit, cu cât, după mărturisirea „Unirii”, în anul viitor acest organ care apărea până acum numai de trei ori pe săptămână, va apare în fiecare zi, luând astfel parte mai intensiv în munca religioasă patriotică.

Nu ne îndoiim că, mai ales „Unirea”, dar în ori ce caz și „Cultura creștină” vor da în cea mai scurtă vreme cea mai categorică desmintire acestor bănuieli, cu atât mai mult cât între cetitorii ziarului „Alkotmány” se găsesc, durere, și preoți români gr. catolici.

Sedința Camerii. Azi a avut loc ultima ședință meritorie înainte de vacanțele de Crăciun. S'a continuat discuția bugetului ministerului de culte.

Ședința de mâine va fi formală. Camera se va întruni numai pentru a lua cunoștință despre votarea indemnității și prin Camera magnaților.

Deplasările d-lui Goldis.

Cel care e în primejdia să se înecă, se agată și de un fir de paie. Așa și d. Goldis. Se agată de morți, iar când nici aceștia nu-i pot ajuta, se agată de monografia institutului pe care îl conduc eu — mi-te că cine o va scrie.

Eu n'o să mă cobor însă în regiunile aceste vulgare, ori cât ar voi d. Goldis aceasta — căci d. Goldis insultă și nu discută fapte. Iar pentru insulte eu nu pot să am insulte. Eu pot numai și știu să discut lucrurile cu demnitatea unui om care se respectă pe sine.

R. Ciorogariu.

Clasa de mijloc din Bucovina.

— Câteva informații pentru frații ardeleni. —

III.

Pentru a nu abuza prea mult de răbdarea iubitorilor cetitori acum vom căuta să terminăm cu datele referitoare la negoț, dând aici toate orașele și districtele în ordine alfabetică. Orașul Rădăuți: 12 neguțatori români, 614 neg. evrei, și 65 neguțatori străini, în total 691 neguțatori; districtul Rădăuților, care cuprinde 25 sate, are 86 Români, 456 Evrei și 59 străini, în total 601 neguțatori. Orașul Sirete: 29 Români, 282 Evrei, 21 străini, în total 322; districtul care cuprinde 35 sate, are 25 Români, 275 Evrei și 85 străini, în total 385 neguțatori. Orașul Strojineț: 3 Români, 279 Evrei și 22 străini, în total 304 neguțatori; districtul care cuprinde 26 sate, are 30 Români, 331 Evrei și 53 străini, în total 414 neguțatori. Orașul Suceava: 17 Români, 273 Evrei și 18 străini, în total 308 neguțatori. În următoarele districte nu avem nici un neguțator român: Coțmani, Vășcăuți, Vijnița și Zastavna. Numărul neguțatorilor se prezintă în următorul mod: orașul Coțmani, Români—, Evrei 50 și străini 16, în total 66; districtul Coțmani, care cuprinde 23 sate, are neguțatori: Români —, Evrei 209 și 49 străini, în total 258. Orașul Vășcăuți: Români —, Evrei 75, străini 14, în total 89 neguțatori; districtul, care cuprinde 15 sate, are neguțatori: Români —, Evrei 176, străini 23, în total 199 neguțatori. Orașul Vijnița: Români —, Evrei 415 și străini 5, în total 423 neguțatori; districtul, care cuprinde 26 sate, are neguțatori: Români —, Evrei 664 și străini 71, în total 735. Orașul Zastavna: Români —, Evrei 101 și străini 36, în total 137 neguțatori; districtul, care cuprinde 28 sate, are neguțatori: Români —, Evrei 474 și 126 străini, în total 600 neguțatori.

Pentru partea nordică a Moldovei, numită astăzi Bucovina, Rădăuțenii erau odinioară un centru de mare însemnătate, întreținea chiar însemnătatea Sucevei, pentru că în Rădăuți se afla scaunul episcopal al nordului Moldovei, un sufragant al Mitropoliei din Iași. Indată după trecerea Bucovinei la Austria episcopia Rădăuților se eximă de sub scaunul mitropolitan din Iași și se supuse celui din Carloveț, mutându-se totodată la Cernăuți. Se înțelege, aceasta împrejurare a fost în detrimentul Rădăuților. La ridicarea Rădăuților însă contribuie așezarea hergheliei împărătești de mai târziu, dar totuși nu s'a putut avânta la înălțimea Cernăuților. Pentru serviciul hergheliei de cai a fost de nevoie și un personal considerabil, care, la început, se recruta aproape exclusiv din Vest. Atunci năvăliră îndată și Jidanii și se puseră la dispoziție aceluia personal cu marfa necesară. În schimb, Jidanii se ocupară și cu exportul produselor naturale ale a-

cestui district, export, care consta mai cu seamă din pâne și vite. Liceul din Rădăuți, după majoritatea elevilor, o mare havră jidovească, are, ca fiecare școală medie, o influență destul de hotărâtoare asupra creșterii și caracterului orășenești, asupra tuturor ramurilor de viață, prin urmare și asupra negoțului. Mijloacele de care institute de natura aceasta au nevoie, au produs o mulțime de negustori. Institutele fiind în mâni jidovești, numărul neguțatorilor a fost condiționat de puterea preponderantă a rasei.

Importul mărfurilor se face absolut numai de către neguțatori Evrei, așisderea și exportul. Regiunile Rădăuților sunt din cele mai roditoare. Pânea însă, pe care o produce pământul, udat cu sudoarea feței țărănești, nu e exportată direct de țărani, ci de jidani, cari cumpără toamna cu un preț de batjocură, când țaranul are mai mare nevoie de bani, spre a o exporta, sau spre a o vinde aceluiaș țaran, primăvara, cu preț îndoit. Numai câștigul horrend, pe care-l aduce negoțul de grâne, poate explica existența al 62 neguțatori de grâne evrei. În loc ca noi cărturarii să ne apropiem de popor, să ne coborâm jos în bordeiu, în întunec, și să ne facem datoria arătându-i legătura directă cu consumatorii, noi, în neglijența și trândăvia și ambiția noastră bolnavă, privim, cum pe acei țărani, muncitori ai pământului, îi sug acești paraziti mijlocitori evrei și ne batem după politica înaltă. S'a vorbit (da, da, s'a vorbit, dar ce folos de vorbă!) de înființarea unor hambare la sate, care să cumpere toamna pânele gospodarilor noștri cu un preț creștinesc, și, primăvara, să li-se vândă înapoi, asemenea creștinește. Cât nu s'ar putea ajuta țaranului român în felul acesta, dar — — dar —! E drept, avem multe nevoi, multe dureri, și sunt convins că mulți conducători din multe sate se vor fi gândit cu toată căldura și dorul de ajutorare a celor sărăciți, dar poate că n'au apucat încă să înceapă și acest lucru, poate, dar unde nici nu se gândesc să înceapă, cu toate că poporul se pierde în mizerie și sărăcie înaintea ochilor celor chemați, ce să zicem acolo?

O altă ramură de negoț, la care parazitii evrei funcționează numai ca mijlocitori între producători și consumatori, e cea a negoțului de vite. În orașul Rădăuți nu-s mai mulți, nici mai puțini decât 28 Evrei neguțatori de vite, și nici un Român. Și cine crește vite dacă nu țaranul român? Dar jidanii și de aici își ia birul. Dacă ar fi mai multă tragere de inimă pentru popor, mai mult simț național, și aici se poate ucide parazitivismul. E o măsură, și încă dintre cele mai bune, aceea de a trimite vitele direct la orașele mari, cari au nevoie de ele. Țaranul român, făcut atent și sfătuit, ar urma cu drag pe acest drum, mai ales, atunci când i-se dau toate garanțele, că fiecare gram de carne de pe vită i-se plătește amăsurat celor mai cinșite prețuri curente. În Cernăuți există

Ocazie de cumpărat mobile!

Din cauza producției abundente poți afla pentru prețurile cele mai săzute mobila de fabricanți de Marosvásárhely. Află la: Székely și Réti mobile în Piața Széchenyi-tér 47.

Oamenilor acreditabili se vând și pe lângă — plătire în rate lunare fără nici o urcare de preț — — —

— Mare asortiment în trusouri pentru mirese. — La cerere din provincie trimite bogatul catalog ilustrat

o centrală a societăților de prețuire și cumpărare a vitelor și fiecare sat ar putea aparține acestei centrale, care nu s'a înființat decât din dorul de a ajuta țăranului și din hotărârea de a pune, odată pentru totdeauna capăt malversațiilor neguțătorilor jidovi. O, dacă ar fi simț național sincer, o, atunci nu numai acești pași ușori s'ar putea face în folosul țăranilor români, ci s'ar zidi din nimică o lume întreagă de îmbunătățiri, dar — dar —!

Non vituperare, sed admonere volumus!

În orașele și satele din districtele cele românești întreprinderile mai însemnate de negoț de către Români sunt prăvăliile și librăriile. Cum sunt acestea sprijinite de către înșiși Români noștri? E dureros să auzi: cei mai mulți cred că sprijinul pe care-l dau unei întreprinderi românești, e acela de a lua pe datorie și a nu se gândi niciodată la plată, iar când neguțătorul, ori meseriașul îndrăznește să-l admonieze, mușterea română, jienit în ambiția sa și în dorul său de a-și manifesta și mai departe simțul său „național” prin pretinsa sprijinire, luând pe datorie vecinică, zic jienit, se blastămă să nu mai calce în toată viața sa localul românesc și se hotărăște să meargă la „vechiul” său cunoscut, firește Evreu, unde nu numai că nu sprijinește întreprinderea românească, ba o subminează chiar. Nu arareori se aude indignata frază: „N'as zice să se poarte un jidan așa, dar, un Român!?” Care va să zică admonierele Jidanului le-ar putea suferi, dar ale Românilor, nu! Și fiindcă le poate suferi îl sprijinește pe jidan, și, cum e jidanul, azi admoniază, mâne admoniază, poimâne scoate banii, apoi iar dă pe datorie, și dă, fiindcă poate da, având capital la dispoziție săși procure marfă nouă, pe când Românul nu. La urmă, când un datornic îi rău de plată, jidanul îi dă atâta pe datorie cam câtă avere are omul și apoi dă Doamne bine.

Iac' așa se face negoțul la noi, numai așa se poate explica strașnica anomalie din clasa neguțătorilor bucovineni, cari se repartizează din suma totală în următorul mod: 454 Români, 8567 Evrei și 1211 creștini de alte naționalități.

Aim terminat cu o parte din clasa de mijloc din Bucovina, cu neguțătorii; prin Ianuarie 1912Vă voi da câteva informațiuni din cealaltă parte, a meseriașilor.

I. E. Torouțiu.

x Dacă vorești să bei ceai ieftin, poți să încerci, căci licu de rum englezesc și o cutie de ceai costă numai 2 cor. Un litru de esență pentru diferite lichoururi 50 fil., un litru esență de rachiu 20 fil. și un litru esență pentru rum 40 fil.

Preservative pentru bărbați și dame bucată 40 fil. Legături pentru vătămătură, pentru burtă precum și alte articole ce se țin de branșe se află la drogueria „Juger” alui Fekete Mihály, Marosvásárhely, Piața Széchenyi. Comandele peste 10 cor se trimit franco.

Să ne deschidem ochii!

— Un ecou. —

În nrul 12 a. c. al organului „Reuniunea Învățătorilor”, — care ar avea menirea să discute chestii pur pedagogice, — găsim la posta redacției un răspuns lung, în care cei din redacție se năpustesc în contra „Tribunei”, pentru că, vezi Doamne, la alegerea de membrii la congres n'a sprijinit alegerea domnului guvernamental, Iosif Moldovan, învățător și prezident al Reuniunii învățătorilor. Și dau mă rog, să înțelegem, că de acum înainte să sprijinim foaia autorizaților: „Românul”, — pe care cetindu-l, am uita gramatica și ortografia... — căci domnii, — detectivi, creditorii păgubiți etc., — dela această foaie „n'au pus contra candidat, unde au candidat învățătorii, ei s'au aliat la candidările noastre și ne-au sprijinit cu bună voință”!

Să stăm puțin fraților dascăli și să meditam bine asupra chestiunii, să nu ne lăsăm răpiți și orbiți barem noi cei dela sate, cari cunoaștem toate afacerile mai bine, decât domnii cei dela redacția amintită.

Putem afirma, că domnii dela autorizat, nu de dragul nostru n'au pus „contra candidat”, ci au „sprijinit” pe d. Iosif Moldovan, ci toată treaba nu făcut-o din rafinare și speculă: Să ne câștige pe partea lor, cu abonamentele. Mă rog, se apropie anul nou și-i strâng curelele. N'am drept? Apoi frați colegi, să vă documentez. Vă aduceți bine aminte, că după ce legea apponyană a ajuns în vigoare, directorul „Românului”, d. Goldiș a fost acela, care în sinodul eparhial, — mi-se pare acum 2—3 ani — a venit cu propunerea, ca sinodul să renunțe la toate școlile confesionale. Așa dar, dacă era, după d. Goldiș, noi toți am fi ajuns pe ulițele satelor.

Cum se poate, ca acest domn la 2—3 ani după un verdict de moarte adus asupra capetelor noastre, să-și schimbe verdictul groaznic și să ne devie chiar „sprijinitor”? Cum se poate? Aceasta o pot crede numai domnii dela redacția „Reuniunea Învățătorilor”, cari așa se vede, se simt fericiți, dacă d. Goldiș le dă mâna și stă de vorbă cu dânsii.

Foarte bine a procedat „Tribuna”, că n'a sprijinit alegerea dlui Iosif Moldovan, pentru că peste un an doi ce știi? se poate întâmpla, ca d. Goldiș să vină iarăși la ideea veche: Să abică de școlile noastre și d. Moldovan guvernamental, ca discipol și adict al dlui Goldiș, să-l sprijinească la înlăturarea verdictului de moarte.

De altcum nu-i oportun pentru prezent ajungerea din partea noastră în congres, pentru că 2—3 inși ar fi numai niște mameluți în mâna celorlalți membri.

Ca să ne ajungem scopul dorit, trebuie să ne punem pe lucru. Și iată cum. Nainte de toate să fim cu toții bărbați serioși, să scriem, să cetim cât de mult și să muncim din toate puterile a ne implini datorințele în și afară de școală, pentru a ne câștiga poporul pe partea noastră. Și câștigându-i toată încrederea, numai atunci să pășim, cu pretențiunile noastre juste, căci atunci toate vor veni dela sine. Pe scurt: Să ne ridicăm la nivelul pe care-l dorim „prin noi înșine”. Numai în acest caz vom putea ieși biruitori în luptă, ca oameni liberi și de sine stătători.

Pe noi de altcum nu titlurile și rangurile ne preocupă, ci ameliorarea stării noastre morale și materiale.

Dacă deci, celor dela redacția „Reuniunea Învățătorilor” le zace așa de mult la inimă soarta dascălilor, atunci îi rugăm să muncească; dar nu pentru ajungerea la titluri și ranguri, ci să vină cu propuneri în ce privește ameliorarea stării noastre materiale și alte lucruri ce sunt în favorul nostru a tuturor.

O reuniune cu 300 de membri socot, mai mult

poate face, decât 2—3 membri în congres.

Pentru lămurirea adevărului mai am să constat, că „Tribuna” cu nimic n'a calomniat pe d. Moldovan, decât a zis, că a votat mai de multe ori la alegerile de deputați, cu guvernul. Este aceasta calomnie? Băgați bine de seamă dlor dela redacția „Reuniunea Învățătorilor” și nu învățați năravurile dela autorizat, căci ne vom „premeni” și noi și vom zice și noi vouă: În lături!

Socodor, 21 Decembrie.

Julian Pagubă,
învățător.

Scrisori din București.

Scritorii la palat. — O datorie ce se impune. — Glasul veacurilor de întunec. — În urma caravanei.

București, 7 Decembrie.

De câteva săptămâni, la palat se țin regulat șezători literare, la cari scriitorii din actuala generație cetesc din operele lor în fața reginei-poete. Este o onoare de sigur, care se face scriitorilor noștri, cari nu pot zice astăzi că nu sunt apreciați după cuviință. Nu se pot plânge că nu li-s'au deschis porți, la cari, nici chiar în visul lor depănat în singurătatea prielnică productivității, n'au îndrăsnit să bată. Dacă împrejurările sunt nefavorabile câștigului material, căci puțini sunt aceia cari trăesc după munca lor literară, în schimb câștigul moral al scriitorilor este enorm. Să nădăjduim că exemplul dat de palat va fi urmat de societatea burgheză, de înaltele personaje din societatea aristocrată, că literatura românească va pătrunde și acolo, favorizând astfel și câștigul material.

Cetești notițele publicate în ziare cu privire la seratele, la cari participă și poeta Carmen Sylva. De sigur că fiecare scriitor, care a cetit ce a crezut că are mai frumos, s'a simțit transportat în al treilea cer la felicitările reginei-poete, care cunoaște foarte bine mișcarea noastră literară de azi și care o încurajează cu atâta simpatie. Operele scriitorilor noștri ocupă locul de frunte în bibliotecile suveranilor și ale principilor moștenitori. Profesori cu dragoste de ce este frumos și cu dragoste de ce este românesc au desvăluit frumusețile literaturii noastre și micilor principii, cari cunosc foarte bine ce se scrie la noi. E o bucurie aceasta. O bucurie mare. Cine nu tresaltă de mândrie cetind traduceri făcute în limba germană de Carmen Sylva ale celor mai de seamă producțiuni ale poeziei noastre populare? Bătrânele balade cu eroii lor, doinele cu comoara lor de simțire aleasă, cu gândurile lor îmbrăcate în cele mai originale și mai strălucite figuri?

Noi însă, noi... Scriitori și public cetitor. Noi avem o traducere a tuturor operelor Carmen Sylvei? Până la Coșbuc și Iosif, în românește nu traduseseră decât câțiva evrei, cari schimbaseră cele mai fermecătoare versuri. Abia după ce doi mari poeți ai noștri au tradus o parte din poeziile poetei, putem zice că am început a ne face datoria. Poate la această observare se va răspunde că una dintre cauze este și necunoașterea limbii germane de către scriitorii noștri. O fi. Cu puțină osteneală, mai ales fiind vorba de opera poetică a Carmen Sylvei, s'ar fi putut învinge și această greutate.

Suntem însă de felul nostru așa de nepăsători față de ce ar trebui să ne intereseze mai mult. În schimb ne pasionăm pentru alte nimicuri. A sosit vremea ca exemplul dat de Coșbuc să fie urmat și de alții și să ne putem mândri că avem în traducere impecabilă toate poeziile Carmen Sylvei. O cere aceasta valoarea lor și o mai cere și altceva.

Dacă vorești să-ți cumperi ghetete solide și bune, pălării, albituri și mănuși moderne, cu preț moderat, atunci adresează-te numai la prăvălia cea mai mare din Bihor alui

Mannhardt Jenő mai înainte Leitner Lázár, Nagyvárad, Zöldfa-utca Nr. 13. Cine ne pârtește pe noi și noi îl pârteșim!

Una dintre cele mai bune scriitoare ale noastre știe să povestească o întâmplare hazlie. La o serată, un tânăr cu pretenții de cunoștințe literare era încântat de cunoștința ei.

— Imi pare bine că vă cunosc și personal. Am cetit versurile d-voastră. Mi-a plăcut cu deosebire măiestria, cu care descrieți diferitele peisagii. Și apoi versurile d-voastre au o muzică ce-rească. Mai ales cele în formă populară. De nu m'as teme de observarea că vă fac numai complimente, v'as declama ceva din ele. Și diferitele sentimente le redați perfect. Nostalgia serilor de toamnă. A... Cum e intitulată poezia aceea, în care vorbiți de puil de cultur? Admirabilă.

Și junele cu pretenții continuă pe acest ton, spre uimirea scriitoarei, care nu se aștepta la atâta admirație.

— Dar, domnul meu, eu n'am scris în viața mea nici măcar un singur vers. Nici unul. Eu scriu cu totul altceva. Schițe, nuvele. Dacă vrei, romane...

Tabloul ni'l putem ușor închipui.

Dacă odată ar veni, la șezătorile dela palat, vorba despre opera poetică a Carmen-Sylvei. Nu știu cum ar ieși mulți din încercătură. Situația n'ar fi tocmai de invidiat. Și vina este în primul rând a noastră a tuturor. Mulți cunosc foarte bine ce se discută la ontare cenaclu literar din Paris, la ce lucrează cutare scriitor de a doua mână din Franța. Mulți știu să reciteze pagini întregi din scriitori francezi de o valoare discutabilă. Versuri, cări, afară de regularitatea ritmului și de puritatea rimei n'au nimica, nu spun nimica, nu sunt luminate de nici o simțire, de nici o idee. Dar câți ar putea să vorbească despre spiritul umanitar, despre adâncă simpatie față de suferința omenească, ce se degajează din versurile Carmen-Sylvei?

Și, cu toate acestea, literatura noastră, așa cum se prezintă în producțiile ei de azi, nu totdeauna luminate de o idee măreață, nu totdeauna încălzite de un sentiment adânc și real, nu se poate plânge că este disconsiderată acolo, unde noi n'am știut să vedem cecece trebuia văzut, să înțelegem cecece trebuia înțeles, să ne pătrundem de frumusețile, cu cari o literatură bogată și cu un trecut, ca cea germană, se mândrește.

Să nu ne surprindă de altfel această stare de lucruri. Păcatul nu bântue numai în regat. Este inerent întregului nostru neam. Sunt veacurile de întunecare prin cari am trecut, cari își întind umbra până în ziua de azi și a căror umbră se va răsfringe încă multă vreme. Odată studiile terminate, rareori vedem oameni cari să se țină în curent cu mișcarea culturală și literară. Astfel vedem „intelectuali” tineri; cari — e vorba de Ardealul nostru — n'au la casa lor o revistă literară. N'au un ziar românesc. Cunosc atâtea cazuri. Nu este mirare apoi că vedem exprimându-se păreri ca aceea a faimosului între „intelectuali” noștri — Valerică dela Turda.

Nu ne prinde mirarea de proza ce se publică într'un anumit ziar cu pretenția ridicolă de a reprezenta ideile politice și culturale ale întregului popor românesc din Ungaria. Nu ne surprinde îngăimările cutărui bastard intelectual întârziat prin meleagurile întunericului. Vorbește fiecare cum se pricepe. Și dacă puterile lui sufletești nu'l ajută să se ridice cu o schioapă deasupra mocirlei, nu poate fi învinuit. Sunt veacurile de întunecare moștenite de sufletul lui. Și de moștenirea aceasta nu se poate debarasa. Sunt veacurile de sclăvie, de slugărnice, ce le-a hărăzit pe vremuri soarta acestui popor. Din vultur vultur naște și din slugă nu poate naște decât slugă. E fatalitatea care dictează. Chiar având câteva noțiuni, neamul de slugă nu se poate emancipa. Cunoștințele lui îi servesc spre a fi o bună slugă intelectuală. Va face ce-i spune stăpânul. Și care căne nu se simte fericit când poate linge mâna ce l-a lovit?

Mi-ar părea bine să aflm numele cățelului, care latră în „Românul”. Trebuie să aibă un nume sonor. Hector? Grivoi? Il felicit pe dl Goldiș că întreține o vietate atât de inteligentă. Nu ori și cine are parte de așa colaboratori. Și apoi ce s'ar face caravana care merge înainte dornică de lumină, dacă n'ar auzi în urmă melodioasa simfonie canilă?

I. U. Soricu.

Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor.
Secția: Mehedinți—Turnu-Severin.

„Oltenia în epoca daco-romană”

— Conferența dlui V. Pârvan. —

T.-Severin, 1 Decembrie 1911.

Cu începutul iernei, s'a inaugurat și seria de șezători, pe care secția locală a Ligei le organizează regulat, pentru a determina o mișcare culturală, care să-i îndreptățească existența. Prima șezătoare a fost înșghebată în seara zilei de 1 Decembrie cu prețiosul concurs al dlui V. Pârvan, profesor universitar, director al muzeului arheologic, membru corespondent al Academiei, al marelui artist național Petre Liciu, secondat de talentații artiști dramatici soții Zaharia și Olimpia Bârsan și al neîntrecutului imitator al elevilor din școlile primare, Cotenescu. Liga a avut satisfacția, de a fi putut aduna la această șezătoare tot cecece se poate număra printre intelectualii orașului nostru.

D. V. Pârvan a tratat subiectul său cu o specială privire la părțile locale, în epoca daco-romană. Regiunea numită azi Oltenia, a fost cunoscută în vremea aceea sub denumirea de Dacia Malvensis. În părțile acestea din vremuri îndepărtate, au rătăcit indivizi răsleți romani, cari purtau afaceri negustorești ori făceau agricultură. Ei au găsit în Dacia o civilizație dacă remarcabilă. Prin adaptarea spiritului poporului dac, la culturi superioare, dacii întruneau condițiile cele mai principale unei civilizații. E de remarcă că în locurile acestea s'a făcut concepția cea mai sublimă a nemuririi sufletului, pe care abia în urmă a cunoscut-o grecii și alte popoare mai înaintate pe calea civilizației. În urma negustorilor, în vechime ca și acum vin diplomații ca să rânduiescă sfatul și abia în urmă de tot se mișcă armatele ca să facă cuceririle.

Nevoile imperiului roman, în sfârșit amestecul dăunător al dacilor în treburile interne ale imperiului, au pregătit primul război, din care dacii au eșit învingători. O chestie de înaltă demnitate, căreia i-s'a adăugat alta de siguranță l-a îndemnat pe Traian să declare acel război, care s'a sfârșit cu desăvârșita cucerire a Daciei. În primele războaie, Traian își anexează Oltenia de azi, în care coloniști din toate părțile imperiului se găsesc aci, ca la ei acasă. Poporul băștinaș nu e refractar și se leagă o bună înțelegere, pe care o alimentează admirația ce o are dorul pentru viața orășenească și ori cum de ordin superior a romanului. Satele dace se transformă în centre, cu viață municipală, în care se vor înălța templele zeilor și se vor infiripa încetul cu încetul o bună parte din instituțiile și obiceiurile poporului cuceritor. Pe malurile Dunării se ridică centrul Drubetae, care capătă o importanță covârșitoare, când Traian aruncă pentru eternitate în valurile spumozului Danubiu, pietrele ce vor susține podul de mai apoi, care era primul simbol al putinței de unire cu Roma. Mai în urmă se ridică lagărul de apărare al podului și prin Dacia Malvensis, începând din punctul Drubetae, ca să meargă prin Amutrinu mai departe spre munți, se trag acele drumuri romane răslețe, cari infiltrau în corpul indigenului sistematic și perpetuă sângele roman, ca și când ar perecurge prin vasele sanguine. Cu timpul Drubetae, pe ale cărei ruine se înalță cetatea de azi a Severinului, isbuteste să capete acea legătură ideală cu imperiul, prin acordarea dreptului de colonie, distincția cea mai înaltă ce se poate acorda unui oraș cucerit.

Din spiritul de imitație al dacilor, istoria neamului nostru va afla multe dovezi documentare în a afirma latinitatea noastră. Era obiceiul la romani, să ridice pe mormântul unui dispărut o piatră, căreia i-se adăugau inscripții și când sculptura a isbutit și chipul chiar. Cărind poporul dace se mândrește în a ridica și el pe movilele de pământ o piatră, care să vorbească de cel răposat.

În Dacia Malvensis, cultura romană a făcut primele cuceriri sufletești, ideale în masa dacilor, care au fost completate abia în urmă, când s'a pornit războaiele de exterminare, cari au adus nimicirea regatului dac și alipirea lui definitivă la imperiu.

După năvălirile barbare, cari au făcut imposibilă viața municipală, Iustinian a înviat încă oda-

tă din cenușa vremii zidurile moartei cetăți Drubetae, în care a așezat soldați și preoți creștinații.

În părțile aceste aflăm noi, după scurgerea vremurilor bătrine, acele pietre sfinte așezate de romani și de daci pe mormântul iubiților răposati, aci găsim încă acele ruine de granit, cari ne vorbesc documentar de originea noastră, de rostul nostru în această lume. Rămășițele acestor monumentale sunt de o neprețuită valoare pentru cercetările istorice. Aflarea lor încă constituie cea mai mare mândrie care o poate socoti un popor. Avem dar datoria cea mai sfântă de a le scoate de sub țărâna vremii și a le da trănicioasă imaterială.

La câteva poște departe de vechia Drubetae, când călătorul prinde să treacă printr'un tunel, obrăznicia unui popor a înălțat o tablă, pe care stă scris: „Porta orientalis”. Ei bine, cu noi e dovada, amintirea sfântă a acestor pietre nesfărmate, cu care ne impune demnitatea națională, să protestăm energic. Ridicarea lor în splendoarea cuvenită va exercita acea acțiune sufletească pentru stabilirea unei construcții de ordin superior. Ele ne vor da măsura nobleței și demnității latine, care ne va obliga să ne manifestăm cu atare.

Invierea fantomelor romane va mișca mii de puteri ascunse, cari ne vor da maximul de intensitate al energiei naționale.

Ultimele vorbe ale conferențiarului au fost acoperite de tunete de aplause.

Dna Olimpia Bârsan a recitat dragălaș și uimitor de melodios câteva poezii.

Ll Petre Liciu a fascinat sala cu câteva monologe pline de spirit din cunoscutul său repertoriu.

Dl Zaharia Bârsan a cetit admirabil câteva nuvele și a spus câteva din parfumatele sale poezii.

Dl Cotenescu a imitat cu un humor irezistibil pe elevul școlilor primare.

Maestrul Liciu și talentata artistă dramatică dna O. Bârsan au interpretat în chip magistral, comedia într'un act: „Linștea casei”. Ovațiile înflăcărate adresate acelor suflete cari înțeleg să facă un apostolat din darurile, cu cari i-a înzestrat firea, au terminat programul.

A doua șezătoare va fi probabil consacrată dlui Nicolae Iorga.

A. Sever.

Mișcarea culturală în Salajiu.

Primum la redacție un conspect al conferințelor culturale ce se vor ține la începutul anului acesta în despărțământul „Tășnad” al Asociațiunii. În aceste conferințe se vor discuta diferite probleme cari privesc de aproape viața țăranilor noștri, probleme economice mai ales, atât de necesare pentru marea noastră pătură populară, dar și probleme sociale cum este alcoolismul.

Conducătorii Asociațiunii din acele părți, după cum se vede, își pricep întru toate chemarea lor mare de a se coborî cât mai des în mijlocul țăranilor noștri, cu sfatul și îndrumările lor. Nu putem aprecia îndeajuns această hotărâre a lor și, publicând conspectul conferințelor, îndemnăm toate despărțământele Asociațiunii noastre să urmeze pilda frumoasă a despărțământului „Tășnad”. Conferințele se vor ține după cum urmează:

1. *Supurul de sus*, „Despre băutura și sănătate” de Ioan Farcașiu, preot în Săncraiu. În 29 Ian. 1912. Delegat Vasile Pop, protopop în Uinimăt.

2. *Săravad* „Despre măestrii” de Ioan Toduțiu, inv. în Seuca. La 23 Ian. Delegat Vasile Holbea, preot în Cig.

3. *Santău*, „Asigurarea vitelor” de Teodor Mureșanu, inv. în Blaja. La 23 Ian. 1912. Delegat George Fulep, preot în Căuș.

4. *Cig*, „Tirănia alcoolismului” de Ioan Far-

cașiu. La 30 Ian. 1912. Delegat Dr. Coriolan Șteer adv și George Fülep, proprietar în Santău.

5. *Sudurău*, „Despre folosul învățătorei” de Ioan Todușiu. La 30 Ian. 1912. Delegat Vasile Mureșianu, preot în Senca.

6. *Hotoan*, „Sănătatea economului și a familiei lui” de Ioan Farcașiu. La 14 Febr. 1912. Delegat Demetriu Coroiu, protopop și Ioan Fülep, proprietar în Santău.

7. *Cănaș*, „Asigurarea vitelor” de Teodor Mureșianu. La 6 Febr. 1912. Delegat Vasile Păteș și I. Cosmuța.

8. *Uchalul român*, „Prăsirea vitelor cornute” de Ioan Farcaș. La 6 Febr. 1912. Delegat Vasile Mureșianu.

9. *Unimăt*, „Despre creșterea morală” de Ioșif Varhanyovsky. La 25 Ian. 1912. Delegat Vasile Păteș.

10. *Chișfalău*, „Asigurarea vitelor” de Teodor Mureșianu. La 14 Febr. 1912. Delegat Dr. Alexandru Aciu.

Tășnad, la 21 Dec. n. 1911.

Dr. Coriolan Șteer, secr. desp.

„Insemnările unui trecător”.

„Viața Românească” din Iași scrie despre cartea dlui Octavian Goga: „Insemnările unui trecător”:

„Una din multele caracteristici ale culturii noastre din veacul al 19-lea a fost și multilateralitatea, am putea spune universalitatea preocupărilor oamenilor de cultură.

Scriitorii nu numai că alimentau în același timp cât mai multe genuri literare, dar, pe lângă aceasta, își imprumutau activitatea și îndeletnicirilor politice și sociale. Acest caracter se datorește epocii sau, cum s'a zis „momentului istoric”, — pe deoparte puținii conștiinți artistice, pe de altă parte nevoii și decii datoriei de a contribui la înlăturarea lipsurilor de care sufeream în toate domeniile: — acela al literaturii naționale, al independenței naționale, al unității naționale, al organizației naționale.

Cu vremea, încetând cauzele, înceată și efectul. Scriitorii și oamenii politici începură să se diferențieze. Mai mult, scriitorii începură să se consacreză genurilor literare ce conveneau temperamentului lor artistic.

Cultivarea numai a genurilor potrivite temperamentului, caracterizează și literatura actuală din Ardeal: d. Agârbiceanu este novelist, d. Goga, — poet. Din acest punct de vedere evoluția Ardealului a mers paralel cu aceea a Regatului.

Dar în Ardeal, fiind enorm de mult de făcut pentru consolidarea unui popor oprimat care nu vrea să moară, și pe de altă parte numărul oamenilor de cultură nefiind niciodată prea îndestulător pentru a răspunde la această nevoie urgentă: — este cu neputință, și dacă s'ar întâmpla ar fi imoral, ca un om eminent să se mărginească numai la activitatea literară, care este un lux și, ca toate luxurile, numai atunci permis, când cinova are la îndemână un prinos de energie neutilizabil în lucrurile practice ale vieții. Din această cauză omul de litere trebuie să fie și un luptător social.

Și d. Octavian Goga nu s'a închis niciodată în turnul de fildeş al artei sale. În frumoasele poezii, dela „Rugăciune” până la „Clăcașii”, cu care a pătruns în toate conștiințele românești, elementul social și național este precumpănitor.

Poeziile din primul său volum sunt adesea un strigăt de revoltă și o chemare la luptă.

Dar, dacă cumva impresia noastră nu este greșită, de o bucată de vreme în d. Octavian Goga poetul s'a despărțit de luptător. În poezia sa, nu mai foarte rar transpiră sentimentele omului de

acțiune și de luptă. Această a doua a sa personalitate, d. Goga și-o manifestează de-a dreptul în acțiunea publică.

Și unul din aspectele acestei acțiuni este și activitatea sa de ziarist.

În volumul de față, d. Goga a adunat o parte din articolele sale de critică și de lămurire a problemelor ce agită în acest moment pe oamenii de gândire și de răspundere din Ardeal.

Conform cunoșcutului și, erdem, sănătosului nostru principiu de a nu ne amesteca în fondul discuțiilor celor din Ardeal, — mai ales acum, în vremea dureroaselor disensiuni de acolo, — ne vom abține să discutăm cuprinsul articolelor dlui Goga. *Un singur lucru putem spune, un lucru care ar regeși pentru noi și din tonul acestor articole, dacă n'am cunoaște și de aiurea pe autorul lor: perfecta sinceritate a scriitorului și arzătoarea lui dorință de a servi binelui neamului său.*

Ceea ce-și poate îngădui această revistă, fără a ieși din îndatorirea noastră de recenzenți, este literatura volumului de față.

D. Goga este mai mult decât un ziarist, este ceea ce se cheamă aiurea un essay-ist, iar forma sa de predilecție este polemica. Și dsa întrunește în grad înalt cele două însușiri de fond, care alcătuiesc calitățile acestui gen: o bogăție de idei generale și un deosebit talent de observație, susținute de o cultură solidă.

De prisos să mai adăogăm, că *poetul care a adus o formă nouă în literatură, — valorifică aceste rare calități de fond printr'un stil nervos, incisiv, plin de culoare, și printr'o limbă literară pură, fără provincialisme, lucru așa de rar la scriitorii ardeleni”.*

Scrisori din Iași.

Caritatea. — Intruire socialistă.

Năseută odată cu lipsa de bucurie și desna-dejde, de sărăcie și chipeșă avere, fluturând pe buze tremurătoare sau din popuri oțelite, fructul unui adânc sentiment frățesc de ajutorare sau fățărnicia unui orgoliu aristocratic — cimentând piatra de temelie veșnică a celei mai sublime religii, caritatea a putut supraviețui oamenilor, vremilor, obiceiurilor, ea cea mai desăvârșită po-dobă cerească.

Creștinismul când a inseris-o printre preceptele sale a înțeles să facă din ea o dogmă. Englezii, elasicul popor caritabil, a ridicat-o la rangul unei religii. Cultul, schimbător, capricios și incomod, ori cât de strălucit și alegoric ne-ar aminti prezența credinței religioase, nu poate îmbrățișa și antrena masele credincioșilor șovăitori. Mila, exteriorizată în adevărat cult prin ajutorarea lip-siților de pâne subjugă orice spirit și orice voință.

Se povestesc sume fabuloase formând fondul de ajutor al săracilor din Londra. Se strîng anual până la 300 mil.; 100 mil. din partea comunei și a statului, iar restul de 200 mil. din partea particularilor.

Parisul modern — Parisul lui Bernstein — orașul țării care a înțeles să izgonească biserica din stat, mai mult, care par'că urmărește pe preot în efectuarea slujbei sale până în satul îndepărtat de capitală, fiind și intelectualul Paris care a găsit — s'a găsit și la Iași! — mulțămirea și deslegarea eternei nimieniciei a vieții în cine știe ce eprubetă de fizician tuberculos, nu poate strînge pentru sărac decât 3 milioane.

Caritate absolută și caritate relativă! Pentru un tablou al Monei Lisa — pentru un strălucit tablou să zicem — s'au strîns la Paris în mai puțin de două luni, 10 milioane drept premiu de recompensă. Pentru același tablou, mai real cred, mai desăvârșit și mai spăimântător — deși nu mai artistic! — executat de un pictor cu renume mondial — pentru tabloul „Săracilor Luminei și ai Avuției” nu s'au putut chivernisi ca... recompensă... decât 3 milioane. O gură de apă, Canalul

Măniceii, cum poate despărți atât de îndărătnic două popoare cu două mentalități opus de deosebite.

Ne place să judecăm sentimentul carității ca cea mai splendidă evidențiere a vieții sociale religioase. Când un popor nu'l poate prețui îndeajuns, e că abia începe să șovăiască un drum mai presus de puterile năzuințelor sale, sau că, matu-dacă e, a bătătorit o viață neînțeleasă.

Ce se petrece acum în Iași e mai mult decât mișcător. Vesele și drăgălașe domnișoare din elite societății, purtând panerașe cu flori albe de iarnă pornese de-alungul străzilor inundate de lume, pă-trund prin berării, restaurante, cofetării și în schimbul unui ban de zece, oferă flori trecătorilor. Sumele se adună grabnic, creșe, fiecare caută să și îplinească plăcuta contribuție și astfel fondul de ajutor al săracilor din mahalale vine că-îndulcească clipele unor sărbători de naștere mântuitoare. E un început bun și frumos. Fapta d-șoarelor ieșene e mai presus de orice laudă.

Fățărnicie, snobism mi-ar putea riposta impetuos proverbialul sceptic; ipocrizie; nu crede — nimic nu se face fără ținta tămăcerii propriului orgoliu. Ei și, la urma urmei? Vorba dlui E. Botez din „Viața Românească”: — Virtutea se naște și din ipocrizie, când prelungirea „omagiului pe care viciul îl aduce virtuții” ajunge deprindere. S'ar putea afirma chiar că ipocrizia e izvorul tuturor virtuților.

Socialiștii dlui Bujor — a nu se confunda, sau mai bine a se confunda cu „decoratul” profesor universitar — socialiștii dlui Bujor au protestat la Iași. Au protestat energic contra legii în proiect a dlui Nenitescu privitoare la organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești. În numele proletariatului român s'au ridicat capete profund pletoase, mâni năprasnice, palme... domnești, priviri și vorbe șuerătoare. — Jos legea „seclerată”! — Adorabil! Nu poate fi spectacol și distracție mai delicioasă ca tabloul unui protest „energic” al social-democraților „români” contra cine știe cărei încăleări neomenease.

Figuri sinistre — cumplit de sinistre — am văzut cu ochii mei cum un copil fugca plângând de groaza privirilor lor, eroii romanelor lui Dumas-Tatăl și ai maestrului Caragiale, plete lungi, de 1.35 măsură, fulare mari, negre, spânzurind în jurul gâtului lung și... nespălat, ca o testemă de mort înodată în vârful praporului funerar, vorba declamatoare, aspră și răgușită, gesturi îm-belșugate, largi, ținând în infinit ceva impalpabil, direcția degetului arătător formând cu orizontale terestră un unghi de 89°, aproape un unghi drept; de; legea lui Nenitescu e o infamie... libertatea... asociațiilor... libertatea grevelor... libertatea... libertatea... nu mai merge... să vorbească dl Bujor... trăiască dl Bujor. Dl Bujor e intelectualul socialiștilor ieșeni; poartă barbă ca să fie mai impozant, mai... inteligent. D-sa protestează... cre-deți contra reînființării breslelor și a corporațiilor — cum ar fi consecvent pentru un socialist? — așa... protestează contra... numărului obligator de pe tunicile necenicilor meseriași!

De notat că toți socialiștii din Iași, până la mucosul chinder de magazin, sunt de cea mai autentică și mai puritană credință — sunt ortodoxi — cuvântul ne face să lămurim singurul punct de contact cu ortodoxismul creștinilor noștri! — Mai acum o lună au și tradus în românește — în ce românească! aviz dle Gorun! — programul aprigului luptător marxist Kautsky.

Înțelegeți; ortodoxi neînțelegând să luere la opera de propășire democratică a țării, dușmanii revizionismului realist și practic, refuzând sprijinul parlamentar guvernelor cărmuitoare, perseverind în îndărăjire în politica lor de negațiune tranșantă... asociindu-se totuși să sprijine candidaturi conservatoare la București... în vederea, toemai, a reformelor cu caracter muncitorese!

Albert Dobó,

giuvargiu, Kolozsvár, Mátyás király-16r 15.

(Telefon 842). Fost prăvălia Husznik. (Telefon 842).

Prefăcând și asortând de nou magazinul de ciasornice și giuvaricale

al lui ► Husznik János ◀ il continui eu.

Mare deposit de ciasornice și giuvaere și articole de argint veritabil și de China. Mare atelier de reparaturi. Ochelari se pregătesc

după comandă medicală.

Nu vor să priceapă muncitorii că orice reformă, cât de mică, ținând democratizarea țării prin sprijinul celui mai reacționar guvern, în limitele constituționalismului nostru, e o binefacere salvatoare, prețuită mai temeinic decât toate întrunirile gălăgioase „organizate” de cine știe ce înșelător interesat. C. Carp.

INFORMAȚII.

ARAD, 22 Decembrie n. 1911.

— Starea sănătății Majestății Sale.

Din Viena se anunță: Știrile publicate de o parte a presei despre starea sănătății M. Sale sunt neintemeiate. Este adevărat că Maj. Sa suferă de un catar de laringe, provenit din răceală, dar alminteri se simte întru toate bine.

Cu atât mai puțin întemiate sunt știrile că în palatul din Schönbrunn ar fi avut loc un consiliu de medici. Maj. Sa se simte atât de sănătos încât întru nimic nu și-a întrerupt ocupațiile zilnice.

— Din zig-zagurile gândirii dlui Goldiș. În numărul de azi al „Românului” d. Vasile Goldiș, reflectând la scrisoarea părintelui V. Mangra publicată în numărul nostru dola 19 Decembrie spune următoarele:

„In schimb așa avea însă și eu o modestă dorință. Să facă bine Cucernicia sa cu dulce grai, (părintele Ciorogoriu) prelatul bisericesc neprihănit, omul cinstit care se spovedește sieși să publice și dsa scrisoarea amicului său Mangra, pe care acesta i-a scris-o după săvârșirea tradării și despre care trădătorul amintește în scrisoarea adresată „stimatului domn” Bocu, tot după comiterea tradării. Domnului Bocu, de altfel toată românimea îi poate fi mulțumitoare pentru publicarea acestei scrisori, care într-adevăr este o „dovadă pozitivă” despre aceea că stăpânii și șefredactorul „Tribunei” se aflau în corespondență cu părintele Mangra și după săvârșirea tradării din partea acestuia”.

D. Goldiș a fost intrigat de inițiala R. din scrisoarea părintelui Mangra. A, loc deschis pentru o bănuială. Pe părintele Ciorogoriar îl cheamă Roman. Ne acățăm de litera R. *Ei bine, nu e părintele Ciorogoriar de care se vorbește în scrisoare.* A doua parte pe care a crezut-o atacabilă este datul scrisorii, care s'a omis. Deși din text reiese clar că este vorba de o scrisoare a părintelui Mangra în care vorbește despre discursul rostit de dsa în congregația Aradului la 5 Martie 1910 și despre un articol de fond al „Tribunei” scris tot atunci, câtă vreme tradarea părintelui Mangra, începutul tradării sale (comunicatul său din „Keteti Értesítő”) a avut loc la 20 April 1910.

Ori ce om, cu eugetarea întreagă și dreaptă nu poate avea îndoiială asupra datei scrisorii. Dar mintea dlui Goldiș umblă în zig-zaguri. A, loc deschis pentru a doua bănuială. Aceasta e o „dovadă pozitivă” că stăpânii și șefredactorul „Tribunei” se aflau în corespondență cu părintele Mangra „și după săvârșirea tradării din partea acestuia”. *Ei bine, scrisoarea poartă data de „Oradea-mare, 7 Martie 1910” și se află în posesiunea dlui Sever Bocu, pentru ori cine ar vrea să o vadă întreagă și originală.* Dacă d. Goldiș, totuși ar avea îndoieli, o vom publica în facsimile.

Dar nu va mai avea, suntem siguri. Va tăcea, bun bucuros, că mai are un „succes” de 24 de ore. Pentru naivii săi cetitori, „succesul” îi rămâne chiar permanent. O minciună mai mult ori mai puțin, la d. Goldiș, și așa nu mai numără.

— Concertul românesc al lui Ferrari. Duminecă după amiază la ora 5 va avea loc concertul domnului Ferrari, cunoscutul cântăreț de operă și a trupei sale. dat a-

nume pentru societatea românească din Arad și provincie, în sala dela Crucea-Albă.

Publicul românesc, care-l cunoaște pe simpaticul italian și l'a apreciat de atâtea ori pe scena teatrului din Arad suntem siguri că nu va lipsi dela acest concert.

Programul concertului este următorul:

1. Leonevallo — Pagliacci — Prologo — Signor Torquato Luci.
  2. Prok — Varazioni, Signorina Dirce Corsini.
  3. Puccini — Tosca Cav. P. Ferrari.
  4. Denza — Romanza Signorina Amelia Biadi.
  5. Massent — Erodiade Signor Torquato Luci.
  6. Strauss — Valzer — Signorina D. Corsini.
  7. Meyerbeer — Africana Cav. Ferrari.
  8. Costi — Aria — Signorina Amelie Biadi.
  9. Verdi — Rigoletto — Quartetto — D. Corsini, A. Biadi, Cav. Ferrari, T. Luci.
- Prețul: Locul I 3 cor., loc II 2 cor., loc III 1 cor. și studenți 50 fil.

— Corespondentul nostru din Iași, ne scrie: Dacă articolul dlui Cuza a făcut o deosebită impresie în Ardeal, el a interesat și Iașul. La cursul de Luni, d. profesor a vorbit de acest interviu și după ce a adus un elogiu „Tribunei” a insistat asupra necesității unei legături cât mai trainice între Regat și Ardeal.

Păcat că s'au strecurat două greșeli — două omiteri de fraze în eulogierea articolului.

Ziarul „Timpul” — noi îi zicem „Tâmpul” — din Iași prin *distinsa* până a dlui Cihan, se ridică contra „Tribunei”. E delicios. L'am întâlnit și... l'am rugat... s'o lase mai încet cu... polemica! Mi-a... promis!! Al Dv. etc.

— D. Tzigara-Samurcaș la Lugoj. Cetim în „Drapelul”: D. Tzigara Samurcaș, profesor la universitatea din București și directorul muzeului național de acolo, va ținea în Lugoj o conferință: „Din domeniul artei românești”. Prelegerea, care va fi însoțită de proiecțiuni cu scheopticonul, se va referi mai ales la arta arhitectonică, așa dar la minunatele biserici românești. Fiind la noi, Românii de azi, d. Tzigara Samurcaș cea dintâi autoritate în chestii de artă românească, vom fi fericiți să-l ascultăm.

— D. Vaida-Voevod — șefcomanditar. Prezum aflăm domnul deputat Dr. Alexandru Vaida-Voevod, cu alți cinci tovarăși, a cumpărat ziarul „Gazeta Transilvaniei” dela doamna văd. Aurel Mureșan, cu suma de 60.000 cor. Ne pare bine. Averele naționale au mai sporit cu una.

— Alegere de primar la Ighiu. „Libertății” i-se scrie: În 30 Nov. n. avut loc aici alegerea de primar și de membri ai primăriei. Știți cum s'a făcut? O revoltătoare batjocură a „constituției” din partea fibirăului!

Fibirăul își avea omul său, pe un rățăcit de Medrea Ioan, care totdeauna „ține cu domni”, un om slab, fără inimă și mândrie românească, un lingău scârbos, — poporul dorea un om vrednic, care să-i fie fală că e primarul satului! O a treia partidă, a celor rățăciți la alegerea din urmă, voiau pe altul dintre ei. Aceștia erau mai puțin.

Ce a făcut fibirăul? În ziua alegerii, când alegătorii comunali umpluse curtea casei comunale și așteptau dară să fie chemați la votizare, — iese în ușă, spune că cine-s „candidații” de el, — dar așa spune de încet, că abia el aude. Apoi să retrage în cancelarie, fără a invita poporul să voteze, și să vede că acolo în cancelarie s'a făcut votare cu cei 2—3 inși ce erau în lăuntru și s'a „încheiat” protocolul și — iese afară și spune poporului, că dară — a ieșit „ales” Medrea Ioan!

Oamenii să nitau mirați unul la altul, că asta ce-i? Iute pleacă 10 inși din popor să intre în casa comunală, să ceară votarea, dar — gendarmii i-au respins dela ușă! Nici măcar ascultați n'au fost, că ce vreau?

Tot așa a „ales” toată primăria.

Și tot așa prin toate comunele cercului său! Unde să teama că oamenii vor vota contra dori-tului său (ca la Șard) a candidat pe lângă omul lui pe 2 servitori, dar nici un alt om de ceva din sat! Căci știa că decât pe unul din servitori, totuși poporul mai curând va primi pe cel pus de el!

Așa s'au făcut „alegerile” de conducători ai comunelor pe la noi!

Atragem luarea aminte a deputaților noștri asupra acestor batjocuri ce să fac de cei mai cetezători slujbași ai țării, — să ceară de pildă d. Dr. Vaida, amănunte dovedite, dela oamenii din Ighiu și din alte comune, și să le desfășure prin o interpelare în dietă, naintea ministrului de interne.

Căci ce fac acești oameni, nu mai e de suferit! Și nu știm ce va fi, când să va sfârși îndelungă răbdarea fraților noștri Moți, de care își bat joc așa nerușinat omul statului!

— Vindecarea cancerului. Una dintre principalele probleme patologice cari preocupă lumea medicală e și vindecarea cancerului, în scopul căreia s'au întrebuițat diferite metode până acum, dintre cari cea a radiografiei părea merită să dea rezultatele cele mai pozitive, trecând cu vederea și multele cazuri, în cari se semnalau rezultate dezastruoase pentru pacienți. Faptul acesta a îndemnat lumea să reia de nou această problemă și într'o recentă conferință întimă ținută la Berlin, profesorul Waessermann a făcut câteva expuneri senzaționale în această chestiune, spunând că i-a reușit, după un studiu mai îndelungat să obțină rezultate strălucitoare în vindecarea cancerului, cu ajutorul proceselor chimice, cari fac să dispară cu desăvârșire umflăturile. Încercările sau făcut la început cu animalele și s'au sfârșit în chip strălucit. Examinând țesătura umflăturilor la șoareci, au văzut că sunt de cancer și încercând un aliaj de telură și sillen au obținut florescină pe care introducând-o în vasele sanguinice, umflăturile au dispărut cu desăvârșire, fără să altereze întru nimic organismul. Experințele sale le-a prezentat auditorului și în otografii.

— Jertfele aviațiunii. Cuceririle aviațiunii — mai ales de când acest nou ram al științei a fost pus în slujba războiului — își face victimele mereu, secerând aproape în fiecare săptămână viața îndrăzneților piloți recrutați din rândurile ofițerilor. Mercuria trecută pe câmpul Chalons-sur-Marne ofițerul Tiersen, făcând câteva evoluții a săzut dela o înălțime de o sută metri. Ajungând sub aparat, acesta i-a crăpat țeasta, fracturându-i în aceeaș vreme mâinile și picioarele. Nenorocitul a fost transportat la spital în stare de inconștiență. Starea lui însă e atât de gravă încât cu greu va putea fi salvat vieții.

— O nouă invenție medicală. Un medic din Berlin a dat la lumină o nouă descoperire de senzație, care de data asta e un preparat pentru conservarea cărnii. Invenția se datorește ca origine unui medic rus care cu prilejul războiului ruso-japonez a și pus-o la încercare, dar fără să fi putut obține rezultate pe deplin satisfăcătoare, deoarece preparatul trebuia trecut încă printr'o mulțime de schimbări și prefaceri. După încetarea războiului a și început studiarea lui până când l'a ajuns și pe el aceeaș soartă a tovarășilor săi descoperitori. A fost apucat de o acută boală de nervi, care l'a înebunit ca să-l omoare pe urmă. Nevasta lui i-a luat toate problemele și le-a dat unui medic din Berlin care desăvârșind încercările rusului azi a dat gata un preparat cu ajutorul căruia carnea se poate conserva în stare proaspătă și după două luni de zile.

— Căsătorii mixte jidano-maghiare. După datele statistice publicate acum de ministerul de interne, din 21,145 căsătorii mixte, câte s'au întâmplat anul acesta în Ungaria propriu zisă, 700 sunt căsătorii jidano-maghiare. Până la 1906 căsătoriile între unguri și jidani n'au trecut peste suma de 400, dela 1905 încoaci s'a sporit însă

MOBILE

În cea mai modernă execuție se pot procura la:

pentru dormitor
sufagerie
locuțe, garton
în garnitură de
piele și de aramă
precum și covoare

C. W. Kessler

fabricant de mobile

Sibiu—Nagyseben, Str. Șaguna Nr. 7.

mereu, mulțumită legii despre căsătoria civilă care și-a vădit din ce în ce mai mult efectele.

Este interesant că numai „Alkotmány”, singurul ziar unguresc creștin ia notă despre acest spor al căsătoriilor jidano-ungurești, plângându-se de năvălirea tot mai puternică a elementului jidovesc în corpul poporului unguresc.

— **Un prânz și urmările lui.** În cea mai mare taină o mulțime de persoane cari luaseră parte la un prânz de gală dat la curtea regelui de Bavaria, au fost puse sub îngrijire medicală, după ce se îmbolnăviseră foarte grav între simptome de înveninare. La acest prânz luase parte ducesa Clara, nepoata regentului și alte somități din anturajul curții bavareze. Medicii curții au constatat înveninare cu rugina de aramă provenită din vasele în cari s'au pregătit bucatele. Ingrijirea și transportarea celor intoxicați s'a făcut cu multă precauțiune, și numai după ce primejdia, în cursul câtorva zile, a trecut cu desăvârșire, a transpirat știrea aventurosului prânz dela curtea bavareză.

— **Compozitorii și aviațiunea.** Din inițiativa aeroclubului francez s'a dat la opera din Paris o audiție muzicală a cărei program era format din piese muzicale cari preamăreau aviațiunea. Intre acestea era și o cantată a lui Massenet „Salutul aviatorilor”. S'a predat și o poezie lirică „Icar” de Henry Cain pe care cunoșcutorul moenat a sportsman Deutsch de la Meurthe a prelucrat-o în operă. Câteva scene și indeosebi când Icar de pe un colț de stâncă își ia zborul în înălțimi, sunt în adevăr sguduitoare și au întimpinat deplină satisfacție a publicului. La serată a luat parte însuși președintele republicii cu soția și mai multe persoane politice. La casă s'a făcut un beneficiu de 70.000 coroane cari se vor întrebuița pentru ridicarea unui monument acelor aviatori francezi cari au căzut jertfă avântului lor după neant.

Mișcare culturală și socială

— Petreceri, concerte. —

Petrecerea meseriașilor români din Arad. Meseriașii români din Arad invită la reprezentată teatrală și concertul muzicii militare care se va aranja Duminecă, în 25 Decembrie 1911 (7 Ian 1912) în ziua primă de Crăciun, în sala dela „hotel Central” (Központ). Intrarea e prin strada Salacz. Inceputul la 8 ore seara precis. Prețul de intrare: Loc rezervat 3 coroane. Loc I. 2 cor. Loc II. 1.50 cor. Loc de stat 1 coroană. Venitul curat este destinat pentru îmbrăcarea învățăcei-

lor săraci din Arad — Oferele benevole se primesc cu mulțumită la adresa dlui Ioan Pitariu tipografia Diecezană, Arad, și se vor evita pe cale ziaristică. Bilete de intrare se află de vânzare la librăriile „Tribuna”, „Diecezana” și seara la casă.

Programul: I. a) „Doina ciobanului”; b) „Steluța”; c) „Romana” d) „Visuri”; e) „Potpourri” exec. de Orchestra muzicii militare, a reg. 33.

II. „Nepotul răsfățat”, farsă în 5 acte. După o traducere a lui Ioan Șt. Șuluțiu, prelucrată de T. V. Păcățian.

După teatru urmează dans.

Indemnăm cu căldură publicul românesc din Arad și împrejurime să dea întreg sprijinul său meseriașilor noștri, pătrunzându-se de marea însemnătate socială a acestei pături românești atât de puțin sprijinită.

26 Decembrie v.

Concert în Brad: Corpul didactic dela gimnaziul român din Brad invită la concertul urmat de dans ce va avea loc. cu concursul teologilor români din Arad, Luni, 26 Decembrie v. (a doua zi de Crăciun) în hotelul „Coroana”. Inceputul la orele 8 seara.

ECONOMIE

O industrie rentabilă. Primim dela d. Ath. St. Bolintineanu, inginer și proprietar în București următoarele:

La un Kilometru și jumătate de raza orașului București în apropiere de casa ce locuiește pe strada Nisipari Nr. 9 am instalat o fabrică de tot felul de articole de ciment și o fabrică de cărămidă, pe un teren în suprafață de zece hectare, proprietatea subsemnatului.

Acest loc este foarte bine situat pentru a face o industrie de albine de micre și gândaci de mătase precum și o crescătorie de porci. Pentru aceste industrii, foarte rentabile, am nevoie de niște oameni, perfect experimentați în aceste branșe. Fiindcă în București nu pot găsi o păreche de oameni (bărbat cu femeia lui) care să poseadă cunoștințele necesarii în agricultură, sericicultură și creșterea porcilor, precum și cultivarea celor zece hectare de teren, îmi permit a mă adresa Diale, dle Boeu, cu rugămintea să faci un

anunț prin ziarul „Tribuna”, pentru a căpăta o bună păreche de oameni gospodari, fără viciu și perfect cinștiți. Din partea mea, ași dori să le dau locuință, luminat și încălzit, iar în ceea ce privește salariul, ași dori să-i plătesc cu un procent oarecare din producție. Dacă s'ar putea găsi oameni și cu oarecare dare de mână și pricepuți în materia despre care vă vorbesc mai sus, aș putea să-i iau chiar ca asociați, dacă și dâșii ar pune un capital oarecare în aceste afaceri. Ath. St. Bolintineanu, inginer, București str. Nisipari 9.

Cu informațiuni servește bucuros și d. Sever Bocu, Arad.

POȘTA REDACȚIEI.

Chereluș. Am citit și noi minciunile ce le publică nebunul Dvoastră în organul popular al partidului. Cu nebuni, însă, nu stăm de vorbă. Sărmanul Dr. descreerat trăiește azi din plata ce-o ia pentru publicarea murdărilor sale, iar noi nu vrem să luăm... pâinea nimănui...

J. D. Articolul „Eu” nu l'am primit

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

Dr. RÓTH KÁLMAN,
MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

Dentist in Cluj.

NAGY JENŐ

specialist pentru dinți artificiali fără pod în
CLUJ KOLOZSVÁR.

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plăire în rate pelângă garanța de 10 ani.

Dentist in Cluj

Icon Tolstol.

179

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Peste câteva minute Alpatici fu introdus la guvernator, care îi zise cu grabă:

— Vei spune prințului și prințesei că eu nu știu nimic, și că am urmat numai ordinelor superioare ce mi-s'au dat. Ia aceasta.

El îi întinse o hârtie.

— Dealtmintelea, urmă el, deoarece prințul e bolnav, îl sfătuesc să plece la Moscova. Și eu plec într'acolo. Mai spune-i...

Dar guvernatorul nu și sfârși fraza: un ofițer plin de praf intră în acel moment și amândoi începură a vorbi în limba franceză.

Chipul guvernatorului exprimă deodată groaza. El îl concedia pe Alpatici care se întoarse numai decât la han. Hârtia pe care i-o dăduse guvernatorul, spre a fi predată prințului Bolkonsky, era un rescript al lui Barclay de Tolly:

„Vă asigur că orașul Smolensk nu este de fel primejduit, el va scăpa teafăr. Prințul Bagration deoparte și eu de alta, ne vom întâlni la Smolensk, la 22 al acestei luni, iar cele două armate cu forțele lor combinate vor apăra pe locuitorii guvernământului, d-voastră până ce vom goni pe toți dușmanii patriei. Puteti dar liniști fără teamă pe locuitorii din Smolensk. Căci ce

li-se poate întâmpla oare, având două armate valoroase întru apărarea lor?”

Alpatici îl sculă pe vizitii care dormea, îi dete ordin să inhame caii și intră în han.

În odaia hangului copiii strigau, o femeie plângea, în vreme ce Ferapontoff răcnea cu o voce mâniață și răgușită.

— Și-a bătut nevasta de moarte, explică bucătăreasa lui Alpatici.

— Dar pentru ce?

— Ea a vrut să plece. Doar e femeie... „Să plecăm cu copiii noștri, a zis ea, toată lumea fuge, de ce să rămânem noi?” Drept răspuns el a isbit-o până n'a mai putut și a târît-o pe jos.

Alpatici avu aerul de a aproba acest fel de înțelegere între soți; el îl chemă pe Ferapontoff spre a-i plăti. Era trecut de amiază, o parte din stradă era umbrată, și cealaltă parte în plină lumină. Deodată se auzi în depărtare un șuerat, urmat numai decât de un bubuit, care facu geamurile să vibreze.

Napoleon poruncise bombardarea cu 130 de tunuri. Sgomotul granatelor și al ghiulelelor nu excită mai întâi decât simplă curiozitate. Nevasta lui Ferapontoff se opri din plâns și eși pe stradă cu copilașul în brațe. Bucătăreasa și negustorul de alături se apropiară de ea; toți priveau cu o curiozitate voioasă ghiulele ce sburau deasupra capetelor lor. Deodată femeile țipară, copilul începu să plângă îngrozit și un mare număr de persoane, foarte palide înconjură pe bucătăreasa care gemea:

— Oh!... oh!... oameni buni, nu mă lăsați să mor. Oh! oh! oameni buni.

Peste cinci minute străzile erau goale. Bucătăreasa, cu pulpa sfâșiată de un fragment de grenadă, fu dusă în bucătărie.

Alpatici, vizitiul său, nevasta hangului și copiii ei, toată lumea se ascunse prin pivniță. Bubuitul tunului, șueratul obuzurilor și gemetele bucătăresei cari dominau toate aceste șgomote, se succedau neincetat. Hangioaica întreba pe toți câți șoseau de nu cumva îi văzuseră bărbatul pe stradă. Negustorul de alături povesti că Ferapontoff plecase cu mulțimea la catedrală pentru a implora ajutor icoanei făcătoare de minuni din Smolensk. Cătră seară, tunurile făcură.

Alpatici eși din pivniță și se opri în fața ușei hanului. Cerul așa de curat dimineața, era întunecat de un fum gros, în dosul căruia socera lunei strălucea de o lumină ciudată. După teribilul bubuit de tunuri, orașul era plin de o tăcere grea, sfâșiată numai de pași, de gemete, de strigăte îndepărtate și de trosnetul caselor incendiate.

Pe stradă soldații alergau în toate părțile, în uniforme variate, într'o învălmășeală rară. Mai mulți militari intrară în curtea hanului.

— Vă învăț eu minte să intrați prin curți, le strigă un ofițer. Apoi văzând pe Alpatici, îi spuse:

— Orașul se predă inamicului. Pleacă, pleacă...

Alpatici strigă vizitiului și dete ordinul de plecare.

În prăvălia lui Ferapontoff, vre-o zece soldați vorbeau tare, umpleau sacii cu făină și cu semințe de floarea soarelui. Hangiul, văzând soldații în curtea lui vru mai întâi să-i injure, dar deodată își prinse capul în mâni și isbucni într'un ris spasmodic.

— Luați tot, fraților, să nu lăsăm nimic diavolilor acelora...

El însuși puse mâna pe sacii cu proviziuni și îi aruncă afară:

— Rusia e perdată, perdată... vreau să ard toate cu mâna mea.

(Va urma)

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

in

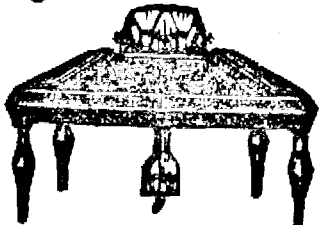
BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă „Apollo“).

ȚIMBALE

cu organismu patentat de oțel, dând sunete rezonante și foarte plăcute, — se pot cânta și pe rate. — Gramofoane cu plăci artistice, — vioare, flaute, harmo-

nici ș. z. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplăt. Inventatorul pedalului modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gratis.

Mogyórossy Gyula,

kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

Gruber Dezső,

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj-Kolozsvár

Colțul str. Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul Főszl.

Noutăți în diferite soiuri de

pălării

pentru domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. Prețuri solide. Serviciu conștiințios. — Comandele din provincie se execută prompt și — francate în cel mai scurt timp. —

In grădina de iarnă a

„Hotelului Central”

condusă în spirit modern; — Onoratului Public i-se servesc mâncări și beuturi, de cele mai bune, cari mulțămesc ori-ce pretenții. — După teatru se capătă cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi stau la dispoziție săli separate.

Zilnic taraf de țigani, de primul rang. In cafenea se poate lua asemenea după reprezentațiile teatrale — cină.

Cu distinsă stimă: **Augustin Csermák,** hoteller.

Cine vrea să cumpere
vițe americane

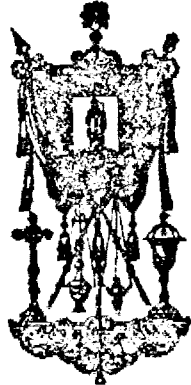
„RIPARIA PORTATIS“

pentru altoit, să se adreseze preotului Petru Pelle din Miniș (Ménés) comitatul Arad.

Luca K. Alexievits

pregătitor de haine preoțești

NEOPLANTA — UJVIDÉK.

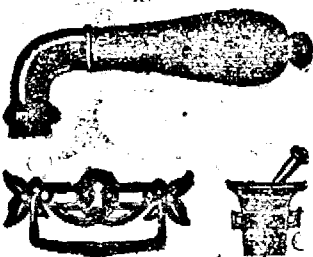
Recomandă atelierul său asortat cu totfelul de recvizite și haine preoțești de îmbrăcat în vremea slujbei în biserică. Pregătește tot-felul de icoane sante legate frumos cu aur și mătăasă, steaguri, prapore și altele. Icoana Mermântul lui Christos îl face foarte frumos. La cerere trimite catalog și preț-enrant gratuit.

Fagler László

strungar artistic și turnător de metal și mineraluri.

Szeged, Szent Mihály-u. 4.

Pregătește articole de aramă, precum pa-turi, sfeșnice, sonerii, pipe pentru vin și bere, pompe primește apoi pregătirea ori-cărei

părți de mașini industriale, tur-nărie după mo-del dela simplu până la lucrările cele mai com-plicate. Cumpărăto-riilor vechi — rabat.

KIRÁLY LAJOS

ferar, dogar, șelar și lustruitor.

Aiud—Nagyenyed, Str. Teiușului 14.

Recomandă uzina sa înlocuită cu pu-teri motorice și lucrative bune, pentru prepararea articolelor de *ferărie, șelărie și lustruire* cu prețuri ieftine, dispunând de un serviciu prompt, execuție modernă.

Ilustrate

cu vederi din Arad, peisaguri, pasteluri și motive românești se pot căpăta

la „**Librăria Tribunei**“.

Roth Frigyes,

măcelar și cărnățar,

Alba-Iulia — Gyulafehérvár.

Sétatér Nr. 5. (Lângă Hotel Europa)

Are de vânzare zilnic, carne proas-pătă, de vită, porc, vițel, oaie, miel, de porc afumată, apoi totfelul de cărnățării, slănină și unsoare, în mic și mare. — La cerere trimite în cane proprii unsoare proaspăt topită. Expediție promptă fie prin postă fie ca marfă. Cereți prospect.

Cel mai mare magazin de blănărie!

ILIE ȘTEFLEA

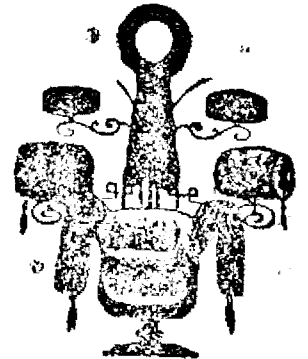
Sibiu—Nagyszombat, Grosser Ring Nr. 18.

Premiat la expoziția de modă cu Medalie de aur.

Iși recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asort-ment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Arti-

cole de fabricație proprie; mantale de blană, blană de căiătorie, — manșoane, boale căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine. —

Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-u rang.

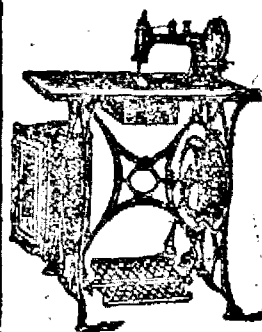
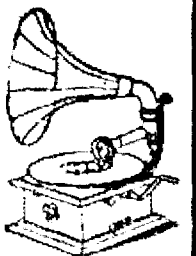

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

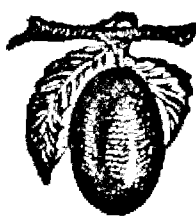
Recomandă în atenția pu-blicului din loc și provin-cie, atelierul său mehanic i-ranjat din nou, unde pri-mește comande și re-parări de lucruri ce aparțin în branșe, precum

Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramofoane etc.

Utensiile acestor mașini le are în de-pozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

In atenția pomicultorilor!

Ofer altol de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Anunțuri

primește administrația »Tribunei«, pe lângă prețurile cele mai moderate.

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriază de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa-Lévay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recomandă pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbiilor
se scotesc taxa numai pentru 5.

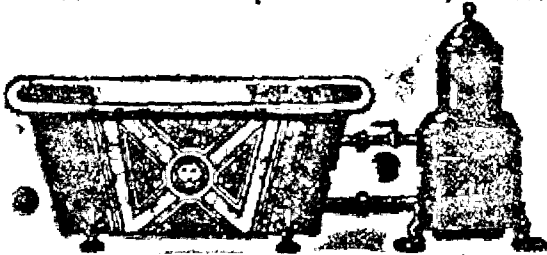
Carl Piffel, prima fabrică de obiecte de metal

Premiat de mai multe ori.

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Mészáros-sarkán Krauszler-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copil, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu) Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte obiecte de metal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tablă cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conducător pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

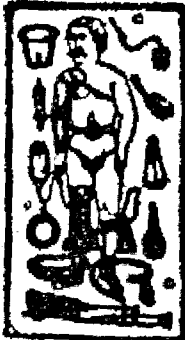

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.
Catalog de prețuri la dorință gratuit.
Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Guidó Bécsi

pregătitor de bandaje,

Sibiu—Nagyszében, Reispérgasse Nr. 7.

Se recomandă pentru executarea tuturor aparatelor ortopedice: Dreptăitor, aparate de rezimat, mers și întins, mâni și picioare artificiale, mai departe bandage pentru surpături, ori-ce formă și execuție, cingători de gumi, ciorapi de gumi și toate articolele aparținătoare acestei specialități. — Depozit de articlii chirurgice, irigatoare, vată pentru ajutoare la nașteri, șofă pentru așternuturi de pat Rico, cingători igienice pentru dame 1 duzină 1 cor. — Specialități franceze de gumi. Trimitere discretă. În caz de lipsă Vă rog pentru comanda D-voastră.

Johann Spiler fabricant de cupatoare de lut.

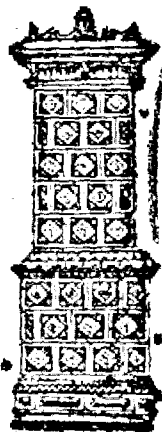
Sibiu—Nagyszében, Neustiftgasse 2.

Atrage atențiunea on. public, că primește
pregătirea a ori-ce fel de

cupatoare

descărcare și zidirea vetrelor de fier cu
prețuri convenabile și pe lângă serviciu
prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

Leitner Sándor

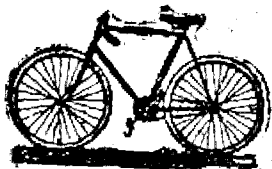
mechanic și electrotehnic
Cluj—Kolozsvár,

Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete,

mașini de țcusut, gramafone

și mașini de scris. — Primește ori-ce muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

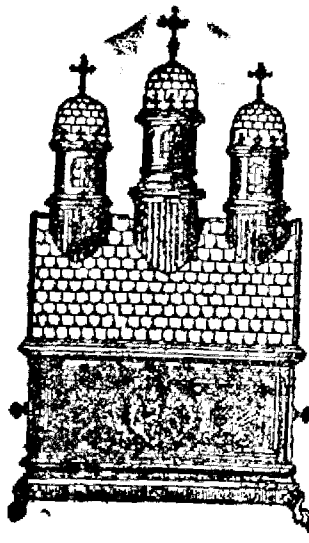

Telefon 116-53.

Stiassny és Novák

turnătorie artistică de metal.
Budapest, VI., Váci-ut 179. sz.

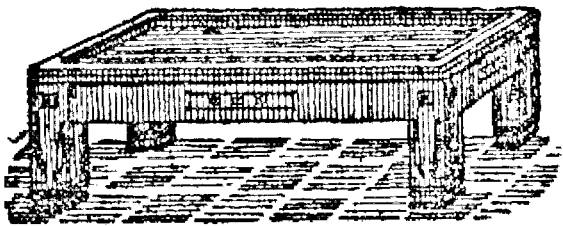
Lucrează diferite decorațiuni la edificii, cripte. Toarnă diferite părți pentru mașini precum și table cu inscripția pentru advocați, medici și ingineri. Table cifrate cu inscripția numelor de strade pentru orașe și sate, cu prețuri ieftine.

Premiat la expoziție cu medale de aur.

H. PALLÁN succesor
Styaszi József

prima fabrică ardelenă de biliarde și timpărie la
Kolozvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.
La cerere trimite instalatorul de biliarde și în
provincie. — Ține mare asortiment de biliarde
noui și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată
la 1875. — La dorință face și trg de schimb.

Pentru femei și bărbați

CAPSULELE SĂNID

s'au adeverit ca cel mai sigur remediu fără
nici o injecție, contra pleuragiilor subite
și cronice. O cutie cu instrucția aplicăr
(conținând 100 capsule) 6 cor. Unicul re-
mediu sigur contra slăbirei și impotenției
funcționale sunt renumitele capsulele in-
tăritoare ale Drului Timkó, sticla costă
10 cor. și se trimite contra ramburs dela

Farmacia „Magyar Király“
Budapesta, V., Marokkói-utca 2,
Piața Erzsébet.

Corespondența să se facă în limba română.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare,
articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare
la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca
și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier,
cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu
prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

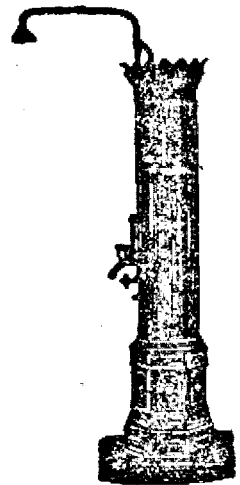
SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Engelthaller Béla,

Segedin—Szeged, Lechner-tér 10. sz.

În atelierul său se află totdeauna cămine
pentru camera de baie, conform încălzirii
cu lemne, ori cu gaz, precum și accesorii
în orice cantitate și cu preț convenabil.

Catalog ilustrat la cerere trimit gratis și franco.

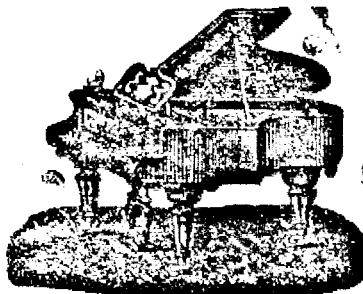
Telefon Nr. 557.

Petrof Antal succesor Wonka János

fabrică de plane cesar regale

Temesvár-Józsefváros,

str. Szilágyi 13. — Magazin în Munkadi-ut 16.

Liferează:

PIANE și PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și
execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică pri-
mesc favor euvenit.

Catalog ilustrat la dorință trimit gra-
tuit și porto franco.

STEFAN SLADECKI UN

FABRICA DE MOBILE

VIRSET

strada
Kudritzker No. 44-46

„Cea mai renumită“
mare fabrică
de mobile
din sudul Ungariei
(Versecz).

Pregătește mobi-
lele cele mai mo-
derne și luxoase
cu prețuri foarte
moderate.

Mare depozit de plane
excelente, covoraș, per-
dale, țesături foarte fine
— și mașini de cusut.

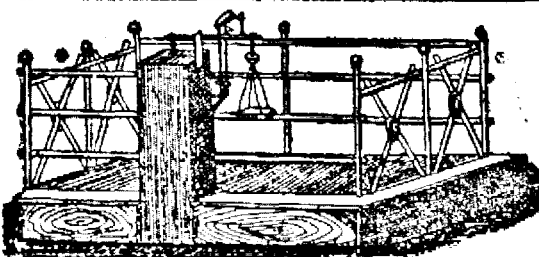

Tokodi Testvérek,

fabricanți decumpene.

Hodmezővásárhely,
Lánc-utca.

Szeged,
Bokor-utca 10.

Recomandăm comerci-
anților, proprietarilor
de mori, agricultorilor
și măcelarilor

cumpenele

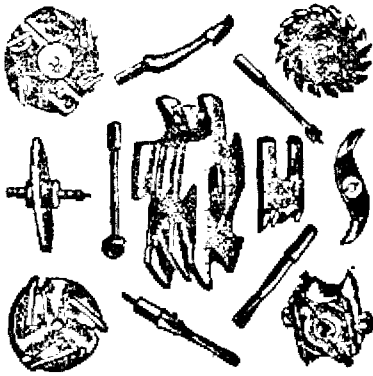
noastre, pregătite din
cel mai bun material.
Cumpene, cântare de-
cimale din fier cu ba-
lanțe de oțel, infractu-
rabile, autentificate. —
Pentru România life-
răm și neautentificate.
Comercianților le dăm
rabat. — Catalog la
cerere trimitem cu re-
întoarcerea poștei.

Prima fabrică ungurească de cuțite de mașini și unelte de oțel. Fondată la 1859.

Bartusek Károly

Budapest, VI. ker. Dávid-utca 10. sz.

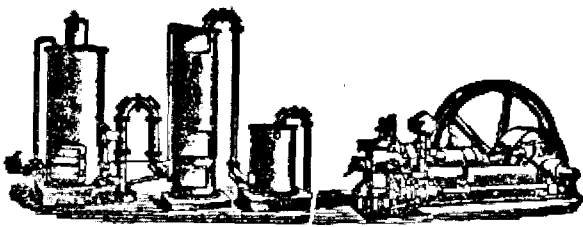

Singurul specialist în Ungaria pentru fabricarea de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului.

Uneltele mele taie ca **OTRAVA**

și se potrivesc la ori-ce mașină pentru lucrarea lemnului, pentru-că sunt fabricate din oțel de cea mai bună calitate. Astfel sunt: *cuțitele pentru rindele de mașini, scobitoare; capete de cuțit, ferestraie de mână (horony) și lungime; sfredele pentru sfredelirea de găuri adânci; cuțite de sfișiere, unelte pentru sfredelire, crepare și fabricarea de cepuri*, cu un cuvânt totfelul de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului. — Preface și osiile țitoarelor de cuțite în patru colțuri, **oprite de serviciul superior de industrie**, în osie cilindrică și fabrică, după comandă, **nouă osii cilindrice** pentru ținerea cuțitelor. *Cuțite pentru compactorii.*

Ori-ce deslușiri se dau în cel mai scurt timp.

Garnituri de îmblătit cu benzină și ulei, motoare de benzină, ulei și gaz.

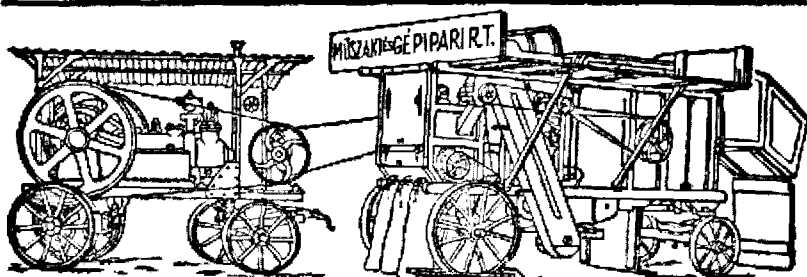
Construcție de mori:

mori de rijnit și măcinat, teascuri de ulei, instalații de apeduct, fântâni, pompe de totfelul. Prețuri ieftine, condiții favorabile, garanții desăvârșite. Lămuriri specialiste, proiect de cheltuieli și preț-curent se trimit gratis și franco.

Societate pe acții pentru industria tehnică de mașini.
Műszaki- és Gépipari Részvénytársaság,
Budapest, V., Alkotmány-utca 25.

Reprezentantul pentru Arad și provincie:

LENGYEL GYULA,
atelier de motoare și mașini
Arad, (Hal-tér) Szentpál-u. 1.

AFLI LA NOI

cel mai bogat asortiment de diferite articole cu prețuri ieftine. Vizitează negreșit prăvălia noastră unde vei afla frumoase lucruri pentru **DARURI DE CRĂCIUN**

ARTICOLE DE GALANTERIE:

Mese pentru flori
Mese pentru fumat
Rame pentru fotografii
Ettagere de tot felul
Garnituri p. masa de scris
Garnituri pentru fumat
Machete de teracotă
Vase pentru flori
Bibelouri
Cassete în colori
Articole japoneze
Bricege
Aparate de ras
Artificii
Lampe electrice de buzunar.
Cofere
Corfe

Săculețe pentru dame
Portmonaide
Necessaires
Articole de toaletă
Oglinzi de tot felul
Articole pentru turiști
Bastoane
Articole de lux.

BIJUTERII
de toată categoria,
lanțe, cercei, ace,
COLIERE
cu ametist în argint
»ANTIK«
bijuterii moderne.

Trăsorele pentru copii.
— JUCĂRII —

■ Mare magazin. ■ Prețuri ieftine. ■

ARTICOLE DE MODĂ:

BLUZE
ROCHII
JUPOANE
COSTUME
PARDESII
ȘORTE diferite calități
RUFEE DE DAME
JACHETE
PALTOANE
CHERETE
BONETE
JABOTS-URI
CORDOANE

EVENTAILLE
PLEDURI
RUFĂRIE DE TRICOT
CIORAPI.
PRODUSE PROPRII.

ARTICOLE DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI, — CĂMĂȘI, GULERE, CIORAPI, CRAVATE, BATISTE.

■ Nu-i obligament de-a cumpăra! ■

MARE ASORTIMENT DE GHETE.

Marca: «SALAMANDER» cea mai bună fabrică de ghete din întreagă lumea, pentru domni și dame: Cor. 16-50. — Preț de unitate Cor. 20-50.

Marca: »MARA«, ghete pentru domni și dame, sistem nou Cor. 13-50.

Ghete pentru vânat și turiști.
Ghete pentru patinat și săniuș.
Ghete pentru dans.
Ghete călduroase de casă.
Camașine.
Galoși și șoșoni.

KAUFHAUS M. BRECKNER
Hermannstadt. SIBIU. Nagyszeben.